

Till
Kommunstyrelsen
Samtliga stadsdelsnämnder
Utbildningsnämnden

Barnsäkerhet i förskolan

Revisorsgrupp I har den 27 januari 2009 behandlat bifogade revisionsrapport (nr 4/2009).

Det nationella och lokala regelverk som styr arbetet med barnsäkerhet inom förskolan är omfattande och berör flera olika samhällssektorer. För att genomföra och följa upp regelverkets intentioner finns det flera myndigheter och organisationer som arbetar med att förbättra barns säkerhet och förebygga skador och olycksfall samt bedriver tillsyn inom området. Trygghet, säkerhet och vikten av en god miljö är grundläggande i alla styrdokument inom barnsäkerhetsområdet.

I kommunfullmäktiges budget framgår att Stockholms förskolor ska ge alla ökad kunskap och utveckling i en trygg miljö. Mot denna bakgrund har revisionskontoret granskat två förskoleenheter inom tre stadsdelsnämnder – Kungsholmen, Spånga-Tensta och Älvsjö. Granskningens syfte har varit att bedöma om det bedrivs ett systematiskt barnsäkerhetsarbete inom stadsdelsnämndernas förskoleverksamhet. Även kommunstyrelsens roll och ansvar har granskats för att få en helhetsbild av styrning, uppföljning och kontroll.

Vi kan konstatera att förskoleenheterna måste ges bättre stöd och vägledning för hur det konkreta arbetet med barnsäkerhet ska genomföras och följas upp. Riktlinjer och styrdokument bör samordnas för ett mer enhetligt och systematiskt arbetssätt. Stadsdelsnämndernas ansvar för arbetet med barnsäkerheten liksom gränsdragningen mot andra nämnder är tydlig men ansvarsfördelningen inom stadsdelsnämnderna bör dokumenteras. Vidare anser vi det är angeläget att de granskade stadsdelsnämnderna ser över den interna kontrollen när det gäller det systematiska brandskyddsarbetet.

Enligt vår mening behövs därför en bättre styrning, uppföljning och kontroll av det systematiska barnsäkerhetsarbetet inom staden såväl på central som på lokal nivå. Det kan ske genom en förbättrad samordning av arbetet, en dokumenterad ansvarsfördelning och ett för staden mer enhetligt arbetssätt.

DNR 420-84/2008
SID 2 (2)
2009-01-27

Rapporten Barnsäkerhet i förskolan överlämnas till kommunstyrelsen samt de granskade stadsdelsnämnderna Kungsholmen, Spånga-Tensta och Älvsjö för yttrande till revisorsgrupp 1 **senast den 29 april 2009**. Övriga stadsdelsnämnder och utbildningsnämnden får rapporten för kännedom.

På revisoremas vägnar

A handwritten signature in dark ink, appearing to read "Bengt Akalla".

Bengt Akalla
Ordförande

A handwritten signature in dark ink, appearing to read "Hans Ravelius".

Hans Ravelius
Vice ordförande

A handwritten signature in dark ink, appearing to read "Stefan Rydberg".

Stefan Rydberg
Sekreterare

Kopia till:
Stadsdirektören
Alla stadsdelsdirektörer
Förvaltningschefen för utbildningsförvaltningen

Rapportsammandrag

BARNSÄKERHET I FÖRSKOLAN

Trygghet, säkerhet och vikten av en god miljö är grundläggande i alla styrdokument inom barnsäkerhetsområdet. Barns trygghet och säkerhet är också det som föräldrar rangordnar högt enligt de brukarundersökningar som gjorts inom förskolan¹. I kommunfullmäktiges budget framgår att "Stockholms förskolor ska ge alla ökad kunskap och utveckling i en trygg miljö". Mot denna bakgrund har revisionskontoret granskat två förskoleenheter inom tre stadsdelsnämnder – Kungsholmen, Spånga-Tensta och Älvsjö.

Granskningens syfte har varit att bedöma om det bedrivs ett systematiskt barnsäkerhetsarbete inom stadsdelsnämndernas förskoleverksamhet. Även kommunstyrelsens roll och ansvar har granskats för att få en helhetsbild av styrning, uppföljning och kontroll.

STADSREVISIONENS IAKTTAGELSER

Målstyrning

Målen i kommunfullmäktiges budget för förskoleverksamheten är översiktligt formulerade och anger fullmäktiges viljeinriktning. Konkreta indikatorer till fullmäktiges mål om trygghet och en trygg miljö inom förskolan finns inte formulerade. Inte heller de granskade nämnderna har antagit några konkreta mål som ger verksam-

heterna stöd i arbetet med barnsäkerhet. Utifrån såväl lagstiftning som de intentioner som finns i fullmäktiges budget bör nämnderna formulera mål samt ange hur målen ska följas upp. Förskoleenheterna måste ges bättre stöd och vägledning för hur det konkreta arbetet ska genomföras och följas upp.

Samordning

Det regelverk som styr arbetet med barnsäkerhet inom förskolan är omfattande och berör flera olika samhällssektorer. Det stora antalet styrdokument har medfört att de granskade förskoleenheterna upplever en otydlighet i hur arbetet med barnsäkerheten ska bedrivas. Det vilar ett stort ansvar på verksamhetsansvariga och framförallt på enhetscheferna att upprätthålla och garantera en tillräcklig säkerhet inom förskolan. För att arbetet ska underlättas efterlyses tydligare, samordnade och dokumenterade riktlinjer och rutiner för ett mer enhetligt och systematiskt arbetssätt som kan säkerställa och utveckla arbetet med barnsäkerheten.

Ansvar och roller

Stadsdelsnämndernas ansvar för arbetet med barnsäkerheten liksom gränsdragningen mot utbildningsnämnden och kommunstyrelsen är tydlig och i enlighet med respektive nämnds reglemente och stadens säkerhetspolicy. Även samtliga intervjuade uppfattade att deras ansvar var tydligt.

¹ Brukarundersökning inom förskoleverksamheten i Stockholm 2005 och 2008 genomförd av USK på uppdrag av utbildningsnämnden.

Ansvar och roller är också tydliga inom stadsdelsnämndernas organisation när det gäller arbetet med barnsäkerhet. Dock kan med fördel ett samarbete inledas mellan förskoleenheterna och nämndernas säkerhetssamordnare när det gäller risk- och sårbarhetsanalyser, arbetssätt, incidentrapportering m.m.

De granskade stadsdelsnämnderna följer inte miljöbalkens krav på att det ska finnas en fastställd och dokumenterad fördelning av det organisatoriska ansvaret. Stadsdelsnämnderna bör ta fram en handlingsplan där ansvarsfördelningen för arbetet med barnsäkerhet tydligt framgår.

Uppföljning och kontroll

De granskade förskolorna har i huvudsak en tillfredsställande egenkontroll inom arbetet med barnsäkerhet. Samtliga granskade förskoleenheter gör regelbundna barnskyddsronder men arbetssätten varierar. Samtliga har ett system för livsmedelskontroll. Allergirond har gjorts på fyra av de sex granskade förskoleenheterna. Dock kan brandskyddsarbetet förbättras. Det är angeläget att de granskade stadsdelsnämnderna ser över den interna kontrollen när det gäller det systematiska brandskyddsarbetet och åtgärdar de brister som har konstaterats i granskningen.

Inrapporteringen av olyckor och tillbud till stadens inrapporteringssystem kan förbättras. På de tre granskade stadsdelsnämnderna finns delvis rutiner för rapportering och samordning men ingen uppföljning eller återrapportering sker till nämnden. Stadsdelsnämnderna bör komplettera sina nuvarande rapporteringsrutiner och uppföljningen förbättras.

Granskningen visar att samtliga granskade förskoleenheter följer lagstiftningen vad gäller registerkontroll för all nyanställning av personal.

GRANSKNINGENS GENOMFÖRANDE

Inom varje stadsdelsnämnd har två förskoleenheter granskats. Intervjuer har genomförts med förvaltningens verksamhetsområdeschef samt enhetschef och övrig berörd personal vid respektive granskad förskoleenhet. På stadsledningskontoret har säkerhetssamordnare-/chef intervjuats.

Granskningen bygger även på faktainsamling och studier av styr- och stöddokument som reglerar arbetet med barnsäkerhet på såväl nationell nivå som i staden.

Resultatet av granskningen har återrapporterats och diskuterats med berörda verksamhetsansvariga. Rapporten har även lämnats för faktakontroll.

FRÅGOR OM RAPPORTEN BESVARAS AV

- Förtroendevald revisor:
Bo Dahlström
08-690 43 68, 070-890 43 68
- Förtroendevald revisor:
Birgitta Guntsch
08-559 38 451, 073-159 12 43
- Stadsrevisor Staffan Moberg
08-508 29 414

Rapporten finns på www.stockholm.se/revision

Revisionsrapport

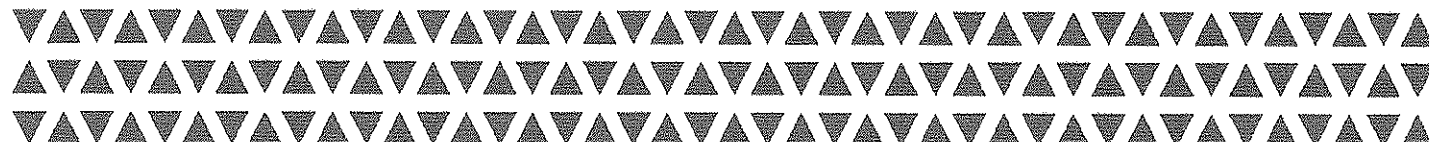
BARNSÄKERHET I FÖRSKOLAN

Förskoleenheterna måste ges bättre stöd och vägledning för hur det konkreta arbetet ska genomföras och följas upp

Riktlinjer och styrdokument bör samordnas för ett mer enhetligt och systematiskt arbetssätt

Stadsdelsnämndernas ansvar för arbetet med barnsäkerheten liksom gränsdragningen mot andra nämnder är tydlig

Det är angeläget att de granskade stadsdelsnämnderna ser över den interna kontrollen när det gäller det systematiska brandskyddsarbetet

Den kommunala revisionen är fullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivs i nämnder och bolagsstyrelser. Stadsrevisionen i Stockholm granskar nämnders och styrelserns ansvarstagande för att genomföra verksamheten enligt fullmäktiges uppdrag. Stadsrevisionen omfattar både de förtroendevalda revisorerna och revisionskontoret.

I "årsrapporter" för nämnder och "granskningspromemorior" för styrelser sammanfattar Stadsrevisionen det gångna årets synpunkter på verksamheten. Särskilda granskningar som sker under året publiceras löpande som "revisionsrapporter" och i vissa fall som "promemorior".

Publikationerna finns på Stadsrevisionens hemsida. De kan också beställas från revisionskontoret.

STADSREVISIONEN

Revisionskontoret

www.stockholm.se/revision

Besöksadress: Hantverkargatan 3 A, 1 tr

Postadress: 105 35 Stockholm

Telefon: 08-508 29 000

Fax: 08-508 29 399

Till
Kommunstyrelsen
Samtliga stadsdelsnämnder
Utbildningsnämnden

Barnsäkerhet i förskolan

Revisorsgrupp I har den 27 januari 2009 behandlat bifogade revisionsrapport (nr 4/2009).

Det nationella och lokala regelverk som styr arbetet med barnsäkerhet inom förskolan är omfattande och berör flera olika samhällssektorer. För att genomföra och följa upp regelverkets intentioner finns det flera myndigheter och organisationer som arbetar med att förbättra barns säkerhet och förebygga skador och olycksfall samt bedriver tillsyn inom området. Trygghet, säkerhet och vikten av en god miljö är grundläggande i alla styrdokument inom barnsäkerhetsområdet.

I kommunfullmäktiges budget framgår att Stockholms förskolor ska ge alla ökad kunskap och utveckling i en trygg miljö. Mot denna bakgrund har revisionskontoret granskat två förskoleenheter inom tre stadsdelsnämnder – Kungsholmen, Spånga-Tensta och Älvsjö. Granskningens syfte har varit att bedöma om det bedrivs ett systematiskt barnsäkerhetsarbete inom stadsdelsnämndernas förskoleverksamhet. Även kommunstyrelsens roll och ansvar har granskats för att få en helhetsbild av styrning, uppföljning och kontroll.

Vi kan konstatera att förskoleenheterna måste ges bättre stöd och vägledning för hur det konkreta arbetet med barnsäkerhet ska genomföras och följas upp. Riktlinjer och styrdokument bör samordnas för ett mer enhetligt och systematiskt arbetssätt. Stadsdelsnämndernas ansvar för arbetet med barnsäkerheten liksom gränsdragningen mot andra nämnder är tydlig men ansvarsfördelningen inom stadsdelsnämnderna bör dokumenteras. Vidare anser vi det är angeläget att de granskade stadsdelsnämnderna ser över den interna kontrollen när det gäller det systematiska brandskyddsarbetet.

Enligt vår mening behövs därför en bättre styrning, uppföljning och kontroll av det systematiska barnsäkerhetsarbetet inom staden såväl på central som på lokal nivå. Det kan ske genom en förbättrad samordning av arbetet, en dokumenterad ansvarsfördelning och ett för staden mer enhetligt arbetssätt.

DNR 420-84/2008
SID 2 (2)
2009-01-27

Rapporten Barnsäkerhet i förskolan överlämnas till kommunstyrelsen samt de granskade stadsdelsnämnderna Kungsholmen, Spånga-Tensta och Älvsjö för yttrande till revisorsgrupp 1 **senast den 29 april 2009**. Övriga stadsdelsnämnder och utbildningsnämnden får rapporten för kännedom.

På revisoreernas vägnar

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Bengt Akalla".

Bengt Akalla
Ordförande

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Hans Ravelius".

Hans Ravelius
Vice ordförande

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Stefan Rydberg".

Stefan Rydberg
Sekreterare

Kopia till:
Stadsdirektören
Alla stadsdelsdirektörer
Förvaltningschefen för utbildningsförvaltningen

Sammanfattning

Revisionskontoret har genomfört en granskning av barnsäkerheten vid sex kommunala förskoleenheter vid tre stadsdelsnämnder inom Stockholm stad. Även kommunstyrelsens roll i barnsäkerhetsarbetet kopplat till stadens övergripande säkerhetsarbete och stadens säkerhetspolicy har belysts. Granskningen syftar till att bedöma om styrning, uppföljning och kontroll av stadens arbete med barnsäkerhet är tillfredsställande. Revisionskontorets bedömningar baseras på granskningen av de tre stadsdelsnämnderna.

Målstyrning

Målen i kommunfullmäktiges budget för förskoleverksamheten är översiktligt formulerade och anger fullmäktiges viljeinriktning. Konkreta indikatorer till fullmäktiges mål om trygghet och en trygg miljö inom förskolan finns inte formulerade. Inte heller de granskade nämnderna har antagit några konkreta mål som ger verksamheterna stöd i arbetet med barnsäkerhet. Utifrån såväl lagstiftning som de intentioner som finns i fullmäktiges budget bör nämnderna formulera mål samt ange hur målen ska följas upp. Förskoleenheterna måste ges bättre stöd och vägledning för hur det konkreta arbetet ska genomföras och följas upp.

Samordning

Det regelverk som styr arbetet med barnsäkerhet inom förskolan är omfattande och berör flera olika samhällssektorer. Det stora antalet styrdokument har medfört att de granskade förskoleenheterna upplever en otydlighet i hur arbetet med barnsäkerheten ska bedrivas. Det vilar ett stort ansvar på verksamhetsansvariga och framförallt på enhetscheferna att upprätthålla och garantera en tillräcklig säkerhet inom förskolan. För att arbetet ska underlättas efterlyses tydligare, samordnade och dokumenterade riktlinjer och rutiner för ett mer enhetligt och systematiskt arbetssätt som kan säkerställa och utveckla arbetet med barnsäkerheten.

Ansvar och roller

Stadsdelsnämndernas ansvar för arbetet med barnsäkerheten liksom gränsdragningen mot utbildningsnämnden och kommunstyrelsen är tydlig och i enlighet med respektive nämnds reglemente och stadens säkerhetspolicy. Även samtliga intervjuade uppfattade att deras ansvar var tydligt.

Ansvar och roller är också tydliga inom stadsdelsnämndernas organisation när det gäller arbetet med barnsäkerhet. Dock kan med fördel ett samarbete inledas mellan förskoleenheterna och nämndernas säkerhetssamordnare när det gäller risk- och sårbarhetsanalyser, arbetssätt, incidentrapportering m.m.

De granskade stadsdelsnämnderna följer inte miljöbalkens krav på att det ska finnas en fastställd och dokumenterad fördelning av det organisatoriska ansvaret. Stadsdelsnämnderna bör ta fram en handlingsplan där ansvarsfördelningen för arbetet med barnsäkerhet tydligt framgår.

Uppföljning och kontroll

De granskade förskoleenheterna har i huvudsak en tillfredsställande egenkontroll inom arbetet med barnsäkerhet. Samtliga granskade förskoleenheter gör regelbundna barnskyddsronder men arbetssätten varierar. Samtliga har ett system för livsmedelskontroll. Allergirond har gjorts på fyra av de sex granskade förskoleenheterna. Dock kan brandskyddsarbetet förbättras. Det är angeläget att de granskade stadsdelsnämnderna ser över den interna kontrollen när det gäller det systematiska brandskyddsarbetet och åtgärdar de brister som har konstaterats i granskningen.

Inrapporteringen av olyckor och tillbud till stadens inrapporteringssystem kan förbättras. På de tre granskade stadsdelsnämnderna finns delvis rutiner för rapportering och samordning men ingen uppföljning eller återrapportering sker till nämnden. Stadsdelsnämnderna bör komplettera sina nuvarande rapporteringsrutiner och uppföljningen förbättras.

Granskningen visar att samtliga granskade förskoleenheter följer lagstiftningen vad gäller registerkontroll för all nyanställning av personal.

INNEHÅLL

Sid

1	Revisionsuppdraget.....	1
1.1	Bakgrund.....	1
1.2	Syfte och revisionsfrågor	1
1.3	Avgränsning.....	2
1.4	Metod, genomförande och återkoppling.....	2
1.5	Definition av barnsäkerhet	3
2	Barnsäkerhet på nationell nivå.....	4
2.1	Mål och styrdokument	4
2.2	Myndigheter, organisationer och andra som arbetar med barnsäkerhet.....	5
3	Barnsäkerhet inom staden	6
3.1	Stadens vision och målstyrning.....	6
3.2	Stadens säkerhetspolicy och säkerhetsarbete.....	7
3.3	Stadens förskoleplan och handlingsprogram för FN:s barnkonvention..	8
3.4	Övriga riktlinjer, planer m.m. för barnsäkerhetsarbetet i staden.....	9
3.5	Ansvar och roller när det gäller barnsäkerhetsarbetet.....	10
3.6	Tillsyn och inspektion	13
4	Revisionskontorets granskning.....	14
4.1	Stadens budget - mål för barnsäkerheten	14
4.2	Övriga styrdokument - samordning	17
4.3	Ansvar och roller.....	19
4.4	Uppföljning och kontroll	20

Bilagor:

Bilaga 1: WHO:s modell för trygga och säkra kommuner samt Nacka kommuns arbete med barnsäkerhet

Bilaga 2: Sammanställning över mål och styrdokument som reglerar arbetet med barnsäkerhet inom förskolan

Bilaga 3: Beskrivning av nationella mål och styrdokument som reglerar barnsäkerheten inom förskolan

Bilaga 4: Sammanställning över myndigheter och organisationer som arbetar med barnsäkerhet

Bilaga 5: Målstrukturen i kommunfullmäktiges budget 2008

Bilaga 6: Sammanställning av intervjuer med verksamhetsområdescheferna på de granskade stadsdelsnämnderna

Bilaga 7: Sammanställning av intervjuer med enhetschefer m.fl. på de granskade förskoleenheterna

()

()

()

()

1 Revisionsuppdraget

1.1 Bakgrund

Det nationella och lokala regelverk som styr arbetet med barnsäkerhet inom förskolan är omfattande och berör flera olika samhällssektorer. För att genomföra och följa upp regelverkets intentioner finns det flera myndigheter och organisationer som arbetar med att förbättra barns säkerhet och förebygga skador och olycksfall.

Trygghet, säkerhet och vikten av en god miljö är grundläggande i alla styrdokument inom barnsäkerhetsområdet. Barns trygghet och säkerhet är också det som föräldrar rangordnar högt enligt de brukarundersökningar som gjorts inom förskolan¹. Skador är också den vanligaste dödsorsaken för barn över ett år². Samtidigt har en medveten satsning på barnsäkerhetsarbete inom olika samhällssektorer lett till en kraftig minskning av antalet barnolycksfall. Det saknas däremot en samlad skyddslagstiftning för frågor om säkra och trygga miljöer för barn inom förskolan. Av detta skäl är det angeläget att det finns säkra rutiner och ett systematiskt barnsäkerhetsarbete på förskolorna. Mot denna bakgrund har revisionskontoret granskat om det bedrivs ett systematiskt barnsäkerhetsarbete inom stadsdelsnämndernas förskoleverksamhet.

Granskningen ingår i revisionsplanen för år 2008 och är en del av revisionens granskning utifrån ett barnperspektiv. Barnsäkerheten inom förskolan har inte tidigare granskats av revisionskontoret.

1.2 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen har varit att bedöma om det bedrivs ett systematiskt barnsäkerhetsarbete inom stadsdelsnämndernas förskoleverksamhet.

Rapporten syftar till att ge svar på följande revisionsfrågor:

- Finns tydliga mål för barnsäkerhetsarbetet som kan ge verksamheten vägledning och stöd i arbetet med att skapa en trygg och säker miljö?
- Finns styrdokument och/eller riktlinjer/rutiner som anger hur arbetet med barnsäkerhet ska organiseras och bedrivas?
- Är ansvaret för barnsäkerhetsfrågorna tydligt dels mellan berörda nämnder inom staden, dels mellan stadsdelsnämnd och förvaltning och inom förvaltningen?
- Har stadsdelsnämnderna fungerande system och rutiner för en fort-löpande och systematisk kontroll för att upptäcka och förebygga brister

¹ Brukarundersökning inom förskoleverksamheten i Stockholm 2005 och 2008 genomförd av USK på uppdrag av utbildningsnämnden.

² Olycksfall bland barn och ungdomar, Räddningsverket, NCO 2007:6

och fel i förskolornas dagliga verksamhet utifrån kraven i lagstiftningen m.m.?

1.3 Avgränsning

Stadsdelsnämnderna ansvarar för de kommunala förskolorna inom respektive geografiska område. Utbildningsnämnden har ett övergripande ansvar för de enskilda förskolorna när det gäller tillståndsgivning, tillsyn, stöd och uppföljning samt utveckling. Inom tillsynsverksamheten granskas bland annat barnsäkerheten inom de enskilda förskolorna. Någon motsvarande tillsyn sker inte av de kommunala förskolorna. Revisionskontorets granskning har därför avgränsats till förskolor i kommunal regi.

I granskningen har stadsdelsnämnderna Kungsholmen, Spånga-Tensta och Älvsjö ingått. Två förskolor per stadsdelsnämnd har granskats. Även kommunstyrelsens ansvar och roll i arbetet med barnsäkerhet kopplat till stadens övergripande säkerhetsarbete och stadens säkerhetspolicy har belysts.

Att bedöma kvaliteten i stadsdelsnämndernas och förskolornas barnsäkerhetsarbete har inte ingått i granskningen.

1.4 Metod, genomförande och återkoppling

Rapporten är sammanställd på basis av den faktainsamling som skett genom studiebesök, dokumentstudier och intervjuer.

Granskningen inleddes med ett studiebesök i Nacka kommun för att ta del av den modell som Nacka har utvecklat i sitt arbete med barnsäkerhet inom förskolorna - "Trygg och säker barnomsorg" som omfattar såväl kommunala som enskilda förskolor och familjedaghem. Läs mer om Nacka kommuns modell i bilaga 1.

Granskningen bygger på faktainsamling och studier av styr- och stöddokument på nationell nivå och i staden som reglerar arbetet med barnsäkerhet. De granskade stadsdelsnämndernas och förskoleenheternas verksamhetsplaner och kvalitetsgarantier har också studerats.

Revisionskontoret har också tagit del av information från flera av de myndigheter och organisationer som arbetar med barnsäkerhet i någon form. Det gäller exempelvis Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)³, Barnom-

³ Den sista december 2008 upphörde Räddningsverket, Krisberedskapsmyndigheten och Styrelsen för psykologiskt försvar. Istället bildades en helt ny sammanhållen myndighet,

budsmannen, Konsumentverket, Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen, Stockholms brandförsvär, Skolfastigheter i Stockholm AB och S:t Erik Försäkring AB.

Inom varje granskad stadsdelsnämnd har intervjuer genomförts med verksamhetschefen för förskolan och med enhetscheferna tillsammans med annan personal som arbetar med och ansvarar för olika delar av barnsäkerheten ute på två förskolor. För att fånga upp kommunstyrelsens roll och ansvar har även en intervju genomförts med säkerhetssamordnare/-chef vid stadsledningskontoret. Intervjuer har också genomförts med företrädare för utbildningsförvaltningen.

Resultatet av revisionskontorets granskning har återskildrats och diskuterats med verksamhetsansvariga vid berörda stadsdelsförvaltningar. Rapporten har även lämnats för faktakontroll till dessa samt övriga berörda förvaltningar.

1.5 Definition av barnsäkerhet

Begreppet barnsäkerhet har sedan arbetet med barnsäkerhet påbörjades i början av 1950-talet utvidgats från att handla om olycksfall till att mer handla om barns rätt till säkerhet och utveckling.⁴

I revisionskontorets granskning används den definition på begreppet barnsäkerhet som används i Nacka kommun och flera andra kommuner utifrån en modell utarbetad av världshälsoorganisationen (WHO) - "Säkra och trygga kommuner". Mer om denna modell går att läsa i bilaga 1. Modellen utgår från de nationella och kommunala styr- och stöddokument som reglerar arbetet med barnsäkerhet. De viktigaste är miljöbalken, lagen om skydd mot olyckor, livsmedelslagen och lagen om registerkontroll. Barnsäkerhet enligt modellen omfattas av såväl inomhus- som utomhusmiljö, leksaker och lekredskap, brandskydd, livsmedelshantering och allergier. Dessutom ingår registerkontroll av nyanställd personal. I modellen ingår även den kontroll av verksamheten, s.k. egenkontroll som lagstiftning etc. föreskriver. Lagstiftning och andra styrdokument beskrivs kortfattat i kapitel 2 och 3 i denna revisionsrapport och mer grundligt i bilagorna 2 och 3.

Revisionskontoret har noterat i sin granskning att Stockholms stad inte har definierat begreppet barnsäkerhet. I den kartläggning och de intervjuer som gjorts inom ramen för granskningen framgår dock att organisation och arbetssätt

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB vars ansvar avser åtgärder före, under och efter en olycka eller en kris.

⁴ Olycksfall bland barn och ungdomar, Räddningsverket, NCO 2007:6

bygger på liknande förutsättningar som den modell som används i Nacka kommun.

2 Barnsäkerhet på nationell nivå

2.1 Mål och styrdokument

Regeringens barnrättspolitik beskriver barnets rättigheter i syfte att genomföra FN:s barnkonvention. Målet för barnrättspolitikerna är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och *trygghet* samt delaktighet och inflytande.⁵

Det nationella regelverk som styr det förebyggande arbetet med barnsäkerhet är omfattande och reglerar flera olika områden eller sektorer i samhället. Det saknas en samlad nationell lagstiftning för frågor om säkra och utvecklande miljöer för barn och ungdom.

De viktigaste nationella styrdokument som reglerar arbetet med barnsäkerhet är:

Regelverk	Reglerar
Barnkonventionen	Medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter för alla barn under 18 år. Barnets bästa ska komma i främsta rummet. Barnkonsekvensanalyser ska göras.
Kommunallagen	Nämndernas ansvar för verksamheten
Skollagen och dito författningar samt allmänna råd för förskolan	Kommunens ansvar för förskoleverksamhet
Läroplan för förskolan	Krav på god kvalitet och säkerhet vad gäller lokaler, miljö (såväl inomhus- som utomhusmiljön) och material. Tillsyn
Miljöbalken	Verksamhetsutövers skyldighet att bedriva egenkontroll. Byggnadens och lokalens ändamålsenlighet och underhållsskyldighet i den fysiska miljön så att risk för olycksfall begränsas: ljud, ljus, luftkvalitet inom- och utomhus, ventilation, temperatur, radon, allergi, barnsäkerhet, lekplats mm. Tillsyn
Förordning om verksamhetsutövers egenkontroll	
Plan- och bygglagen	
Lagen om skydd mot olyckor	Krav på såväl ägare som nyttjare av en byggnad att bedriva ett systematiskt och kontinuerligt brandskyddsarbete.

⁵ Regeringens skrivelse 2007/08:111 Barnpolitiken – en politik för barnets rättigheter

Krav på upprättande av skriftlig redogörelse för brandskyddet, gäller t.ex. för förskolor

EU:s förordningar om livsmedel, Livsmedelslagen, dito förordning,

Krav på att hantering av livsmedel sker under goda hygieniska förhållanden. Tillsyn

Lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg

Nyanställda (gäller även vikarier, praktikanter) ska visa upp ett utdrag ur Rikspolisstyrelsens belastningsregister innan anställning

FN:s barnkonvention, skollagen och läroplanen för förskolan är de styrdokument som reglerar arbetet med barnsäkerhet på en mer övergripande nivå. Där anges i allmänna ordalag att förskolans miljö och lokaler ska vara trygga, säkra, ändamålsenliga och hälsosamma. De beskriver mer en inriktning än ett arbetssätt och metoder för hur arbetet med barnsäkerhet ska bedrivas ute på förskolorna.

De styrdokument som mer i detalj ger vägledning och ställer krav på ett systematiskt och förebyggande arbete med barnsäkerhet inom förskolan är miljöbalken och förordningen om verksamhetsutövares egenkontroll, lagen om skydd mot olyckor, livsmedelslagen och lagen om registerkontroll. Det är också mot dessa styrdokument som revisionskontoret har granskat hur arbetet med barnsäkerheten på de tre stadsdelsnämnderna bedrivs.

I bilaga 2 finns en sammanställning över de mål och styrdokument som reglerar arbetet med barnsäkerhet såväl nationellt som lokalt och i bilaga 3 finns en närmare beskrivning av de viktigaste styrdokumenterna på nationell nivå. Sammanställningen i bilaga 2 gör dock inte anspråk på att vara helt komplett.

2.2 Myndigheter, organisationer och andra som arbetar med barnsäkerhet

På nationell nivå är det flera myndigheter och organisationer som arbetar för barns och ungdomars säkerhet i Sverige.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB⁶ har sedan år 2005 i uppdrag att samordna barnsäkerhetsarbetet i Sverige. Det innebär att myndigheten ska samordna och vara pådrivande i frågor som rör säkerhet för barn och ungdom på nationell nivå. För samordningen av arbetet har ett råd för barnsäkerhet bildats med representanter från 14 olika myndigheter och organisationer som är

⁶ Tidigare Statens räddningsverk m.fl. – se not 3.

verksamma inom området.⁷ Rådet arbetar bland annat med att ta fram en myndighetsgemensam nationell handlingsplan för barnsäkerhetsarbetet i Sverige.

Socialdepartementet har samordningsansvar för att driva barnkonventionens frågor inom regeringskansliet. Barnombudsmannen har som huvuduppgift att företräda barns och ungas rättigheter och intressen med utgångspunkt från barnkonventionen. Myndigheten ska utbilda och informera om barnkonventionen och bevaka hur konventionen efterlevs i samhället.

I bilaga 4 finns en förteckning över de myndigheter och organisationer som arbetar med barnsäkerhet i någon form. Inte heller denna förteckning gör anspråk på att vara helt komplett.

3 Barnsäkerhet inom staden

I följande avsnitt beskrivs de mål och styrdokument som Stockholms stad tagit fram som också reglerar arbetet med barnsäkerheten på förskolorna. Dessutom finns ett avsnitt där de nämnder och bolag i staden som arbetar med barnsäkerhet inom förskolan på olika sätt beskrivs.

3.1 Stadens vision och målstyrning

Vision 2030 är den gemensamma långsiktiga visionen för hur staden ska utvecklas, som anger stadens långsiktiga mål, vilka utmaningar staden står inför samt strategier för en långsiktig och hållbar utveckling. I visionen anges att "Medborgarnas Stockholm ska vara demokratiskt och tryggt."

Kommunfullmäktiges budget är överordnad och styrande för stadens alla nämnder och styrelser. Alla övriga styrdokument har att förhålla sig till denna. Utifrån de mål som fullmäktige fastställer i budgeten finns styrdokument inom olika områden. I budgeten fastställs fullmäktiges inriktningsmål, mål för verksamhetsområdet, årliga indikatorer, obligatoriska nämndindikatorer och beslutade aktiviteter.

⁷ Följande myndigheter och organisationer är representerade i rådet för barnsäkerhet: Arbetsmiljöverket, Banverket, Barnombudsmannen, Boverket, Elsäkerhetsverket, Konsumentverket, Rikspolisstyrelsen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Skolverket, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) Movium, Socialstyrelsen, Statens folkhälsoinstitut, Sveriges kommuner och landsting och Vägverket.

ILS är stadens system för integrerad ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi⁸. ILS-webb, som infördes under 2008, är det huvudsakliga verktyget för att styra och följa upp kommunfullmäktiges mål.

Med utgångspunkt från fullmäktiges mål ska alla nämnder och styrelser fastställa uppföljningsbara *nämnd- eller styrelsemål*. Dessa mål ska konkretisera fullmäktiges mål och ge tydliga styrsignaler till verksamheten (enheterna). Enheterna ska i sin tur konkretisera nämndens mål genom att formulera *åtaganden i den egna verksamhetsplanen* för att uppnå målen. Åtagandena ska beakta brukarnas behov och efterfrågan och är vad enheten åtar sig gentemot brukarna och nämnden. Verksamheten (enheterna) ska också ta fram *kvalitetsgarantier* för sin verksamhet.

3.2 Stadens säkerhetspolicy och säkerhetsarbete

Kommunfullmäktige fastställde en reviderad säkerhetspolicy för Stockholms stad i mars 2008 som gäller för samtliga nämnder och styrelser och för den verksamhet som utförs av extern aktör på uppdrag av staden.

Enligt säkerhetspolicyn ska god säkerhet uppnås i stadens verksamheter. De konsekvenser av skador som uppkommer ska minimeras och kostnader minskas. Säkerhetsarbetet ska fokusera på de förebyggande insatserna. Det förebyggande arbetet ska utgå från risk- och sårbarhetsanalyser där sannolikhet och konsekvens av olika händelser blir kända. Varje förvaltning och bolag ska ha en fastlagd plan för säkerhetsarbetet samt en särskilt utsedd säkerhetssamordnare.

Utifrån säkerhetspolicyn har stadsledningskontoret även utarbetat ett *säkerhetsprogram*, som är en handbok där allt som har med säkerhet att göra som beredskap, skydd, säkerhet ska samlas. Säkerhetsprogrammet ska fungera som ett stöd för verksamheterna i likhet med den centrala personalhandbok som finns på intranätet.

Vidare ska enligt säkerhetspolicyn, samtliga förvaltningar och bolag sedan januari 2008 rapportera in alla skador och incidenter till det nya gemensamma incidentrapporteringssystemet, RISK (Rapportering av Incidenter och Skador) som administreras av S:t Erik Försäkring AB. Bland annat ska skador och incidenter inom förskolan rapporteras in. Rapporteringen ska även utgöra ett underlag för uppföljning i stadens ILS-system.

⁸ Kommunfullmäktiges beslut år 2005-10-03

S:t Erik Försäkring ska löpande sammanställa skade- och incidentrapporteringen och rapportera dessa till stadsledningskontorets riskhanteringsråd. Stadsledningskontoret ska årligen redovisa till kommunstyrelsen en samlad bild av statistiken och även informera om vilka åtgärder som vidtagits i stadens verksamheter under året för att minska sårbarheten och vilka effekter dessa har fått. Det finns ännu ingen samlad bild på grund av att rapporteringen påbörjades 2008.

I enlighet med lagen om skydd mot olyckor har fullmäktige även fastställt ett *handlingsprogram för skydd mot olyckor*. Handlingsprogrammet beskriver Stockholms stads övergripande mål för skydd mot olyckor och stadens samordningsansvar. Förvaltningar och bolag ska bedriva ett aktivt och förebyggande arbete så att olyckor i största möjliga mån förhindras. Skydd mot olyckor ska säkerställas i de miljöer där den enskilde saknar möjlighet att påverka sin säkerhet som till exempel inom förskoleverksamheten. Handlingsprogrammet fokuserar på fyra mål som nämnderna och bolagsstyrelserna ska arbeta med: kunskap om risker och olyckor, planering för att motverka olyckor, förmåga att hantera en olycka om den uppstår samt samordning och en samlad bild av arbetet. Fullmäktige har även antagit ett handlingsprogram för skydd mot olyckor som enbart är brandförsvarets del samt Stockholms stads krislednings- och kriskommunikationsplan.

3.3 Stadens förskoleplan och handlingsprogram för FN:s barnkonvention

Läroplanen för förskolan anger de nationella målen för förskolan. Läroplanens intentioner konkretiseras i stadens förskoleplan. Stadens förskoleplan upphörde att gälla år 2007. Ett förslag till ny förskoleplan har utarbetats och kommer att föreläggas kommunfullmäktige under våren 2009. Revisionskontoret har noterat att förslaget inte berör ett systematiskt barnsäkerhetsarbete inom förskolan.

Förskolan ska i enlighet med läroplanen för förskolan, årligen följa upp mål, åtaganden och arbetssätt som ska ligga till grund för kvalitetsarbetet. Utbildningsförvaltningen gör årligen en stadsövergripande utvärdering av förskolan som redovisas i stadens kvalitetsredovisning. Hittills gjorda utvärderingar har i princip varit inriktade på det pedagogiska innehållet i verksamheten.

Stockholms stad antog 1997 ett handlingsprogram för FN:s barnkonvention⁹ där det bland annat anges att konventionen ska prägla allt arbete som bedrivs i staden. Barnperspektivet ska genomsyra stadens alla verksamheter oavsett om verksamheten bedrivs i egen eller enskild regi, bolag eller stiftelse. Det som berör barnsäkerhet handlar om att barn så långt möjligt ska skyddas från fysiska,

⁹ Reviderat 2004

psykiska och sociala riskfaktorer som påverkar barnets hälsa och utveckling. Samtliga förvaltningar och bolag ska inom sitt område bedriva ett förebyggande arbete. Det nuvarande handlingsprogrammet kommer att revideras under 2009.

3.4 Övriga riktlinjer, planer m.m. för barnsäkerhetsarbetet i staden

De nämnder och styrelser i staden som arbetar med barnsäkerhet utifrån gällande lagstiftning som miljöbalken, plan- och bygglagen, lagen om skydd mot olyckor, livsmedelslagen m.fl. har också tagit fram egna riktlinjer och planer för arbetet. Dessa tjänar som vägledning i arbetet med barnsäkerhet men också vid tillståndsgivning och tillsyn av verksamheten. Bland dessa kan särskilt nämnas:

Utbildningsnämndens *Riktlinjer för tillståndsgivning, godkännande och ersättning som gäller för bland annat enskilt drivna förskolor* som ansöker om tillstånd för att bedriva verksamhet. För att få starta verksamheten ställs krav på barnsäkerhet, systematiska barnskyddsronder och rutiner kring barnsäkerhet samt lokalernas säkerhet utifrån gällande lagstiftning i riktlinjerna.

Stockholms stads miljöprogram för 2008-2011 som bland annat innehåller målet "En sund inomhusmiljö" som handlar om att minska andelen personer som besväras av problem i inomhusmiljön särskilt i förskolor, skolor och äldreboenden. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarar för uppföljningen av målet i samarbete med Skolfastigheter i Stockholm AB, Micasa Fastigheter i Stockholm AB och Fastighetsnämnden.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens *"En skrift om miljö och hälsa i förskola, skola och fritidshem"*. Skriften beskriver det som verksamhetsansvariga behöver veta för att kunna bedriva egenkontroll i enlighet med miljöbalken och livsmedelslagen. Det gäller t.ex. dokumentering av ansvar och rutiner samt kunskap om risker.

Brand- och räddningsnämndens¹⁰ *"Underlag för det systematiska brandskyddsarbetet"*. I denna pärm beskrivs innehållet i det systematiska brandskyddsarbetet utifrån lagstiftningens krav mer i detalj och på ett strukturerat sätt med hjälp av mallar och checklistor för verksamhetens planering, utbildning, övning, dokumentering, kontroll och uppföljning av brandskyddsarbetet.

¹⁰ Från den 1 januari ingår brand- och räddningsnämnden i kommunalförbundet Storstockholms brandförsvär som bildades när Stockholms brandförsvär och Södra Roslagens brandförsvär gick ihop och bildade ett gemensamt brandförsvär.

3.5 Ansvar och roller när det gäller barnsäkerhetsarbetet

Kommunfullmäktige har det yttersta ansvaret för all verksamhet i staden. Fullmäktige fastställer ansvarsfördelningen mellan kommunstyrelsen och stadens nämnder samt nämndernas ansvarsområden i reglementen.

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för stadens säkerhetsarbete i enlighet med säkerhetspolicyn. Kommunstyrelsen utgör även stadens krisledningsnämnd. *Stadsledningskontoret* har i egenskap av kommunstyrelsens förvaltning ansvar för att samordna stadens samlade krishantering enligt säkerhetspolicyn. Det innebär ansvar för bland annat samordning, utveckling, utbildning, rådgivning och uppföljning av säkerhetsarbetet hos förvaltningar och bolag. Till stöd för detta arbete har ett centralt riskhanteringsråd inrättats. Rådets uppgift är att vara rådgivande till stadsdirektören i risk- och säkerhetsfrågor som kräver stadsövergripande samordning.

Stadsdelsnämnderna ansvarar enligt reglementet bland annat för kommunalt driven förskoleverksamhet, vilket innebär att de även har det övergripande ansvaret för barnsäkerheten i de kommunala förskolorna i enlighet med kraven i lagstiftningen och andra styrdokument. Ansvaret för det systematiska barnsäkerhetsarbetet följer därmed linjeorganisationen med stadsdelsdirektör, verksamhetschef och enhetschef. Dock har ansvaret för det praktiska arbetet med barnsäkerheten delegerats till enhetschefen på respektive förskola. Enhetschefen har även ansvar för inrapportering av skador och incidenter på förskolorna till stadens gemensamma incidentrapporteringssystem.

Utbildningsnämnden har ansvar för den stadsövergripande och kvalitetsgranskande inspektionen av de kommunala förskolorna och ansvarar även för tillståndsgivning, tillsyn och inspektion av de enskilt drivna förskolorna. Inspektion sker utifrån ett pedagogiskt perspektiv medan tillsyn även innefattar kontroll av barnsäkerheten. Det innebär att arbetet med barnsäkerhet endast kontrolleras på de enskilt drivna förskolorna.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har i uppdrag att upprätta skydd av människors hälsa och miljö och ansvarar därmed för tillsyn av stadens verksamheter enligt miljöbalken och därtill hörande förordningar. Nämndens förvaltning arbetar både förebyggande genom informationsspridning och genom inspektion på plats. Tillsyn på förskolor och skolor sker utifrån en omfattande checklista och berör såväl inomhus- som utomhusmiljö. Förvaltningen kontrollerar även att de livsmedelsanläggningar som finns i Stockholm som t.ex. på förskolor uppfyller gällande regler. Under 2008 har förvaltningen besökt ett urval av förskolor i staden och gjort livsmedelskontroll.

Brand- och räddningsnämnden är stadens räddningstjänst som sedan den 1 januari 2009 ingår i Storstockholms brandförsvär. Verksamheten styrs bland annat av lagen om skydd mot olyckor. Enligt lagen är både den som äger och den som bedriver verksamhet i byggnader, t.ex. stadsdelsnämnderna, skyldiga att arbeta systematiskt med brandskydd. Här är det viktigt att ansvarsförhållandena mellan fastighetsägare och nyttjanderättshavare när det gäller brandskyddet är tydlig. Storstockholms brandförsvärs roll är att tillsammans med förvaltningar och bolag, förebygga och minimera skador på människor, miljö och egendom vid bränder och andra olyckor. Vidare ska kommunalförbundet inom sitt ansvarsområde utreda och rapportera olyckor samt under ledning av stadsledningskontoret och tillsammans med S:t Erik Försäkrings AB bistå stadens förvaltningar och bolag i det skadeförebyggande arbetet. Storstockholms brandförsvär utför även tillsyn, t.ex. på förskolor, för att gå igenom det systematiska brandskyddsarbetet.

Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB äger och förvaltar större delen av stadens förskolor samt grund- och gymnasieskolor. Kommunfullmäktige har tecknat ett ramavtal med bolaget som reglerar ansvarsfördelningen mellan SISAB och hyresgästen när det bland annat gäller byggnader, inredning, utrustning m.m. I avtalet finns en krysslista som visar vem som ansvarar för vad när det gäller drift, underhåll, reparationer, skötsel eller utbyte till nytt. Många punkter i krysslistan berör barnsäkerhet. Enligt ansvarsfördelningen är det systematiska brandskyddsarbetet både SISAB:s och hyresgästens ansvar. Vidare omfattar SISAB:s ansvar inte enbart byggnaderna utan även viss skötsel av marken som förskolorna och skolorna står på som t.ex. besiktning av lekutrustning.

Enligt lagen om skydd mot olyckor ska ett *systematiskt brandskyddsarbete* bedrivas i alla verksamheter. En viktig del är att ansvarsförhållandena mellan fastighetsägare och nyttjanderättshavare när det gäller brandskyddet är tydlig. När det gäller stadens fastigheter är detta tydligt reglerat i ovanstående ramavtal mellan staden och SISAB. Då fastighetsägaren för en förskola är en annan måste ansvaret regleras i avtal mellan förskolan och fastighetsägaren. Här är det istället Storstockholms brandförsvärs uppgift att förmå fastighetsägare och nyttjanderättshavare att ta ansvar för sitt eget brandskydd samt vid tillsyn se till att den dokumentation i form av brandskyddspolicy, brandskyddsorganisation, riskinventering, utbildning och övning m.m. som ska finnas enligt lagen också finns i verksamheten. Anvisningar för stadens systematiska brandskyddsarbete finns på olika ingångar på stadens hemsida (t.ex. SISAB) och Storstockholms brandförsvärs hemsida. Storstockholms brandförsvär (tidigare brand- och räddningsnämnden) har även tagit fram *en pärm för det systematiska brandskyddsarbetet (SBA)* som bygger på kraven i lagen om skydd mot olyckor med till-

hörande förordning samt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (tidigare Statens räddningsverk) föreskrifter och allmänna råd.

S:t Erik Försäkring AB svarar för att det finns ett adekvat försäkringsskydd för stadens tillgångar och verksamheter. Bolaget ansvarar sedan januari 2008 för ett nytt stadsgemensamt *incidentrapporteringssystem*, RISK. Alla skador och incidenter ska rapporteras in till systemet.

Även **stadens alla anställda** ska i enlighet med stadens säkerhetspolicy aktivt arbeta för en ökad säkerhet i stadens verksamheter. Stadens anställda har ett ansvar för att rapportera hot mot verksamheten och att uppmärksamma möjligheter till ökad säkerhet. Varje anställd ska informeras och utbildas i säkerhetsfrågor i den omfattning som befattningen kräver. På varje arbetsplats ska det finnas instruktioner och riktlinjer som gör det möjligt för alla anställda att förstå sin roll och sitt ansvar i säkerhetsarbetet.

3.6 Tillsyn och inspektion

Tillsyn inom barnsäkerhetsområdet kan ske både på statlig och på kommunal nivå beroende på vad som berörs.

Exempel på tillsyn som sker inom området barnsäkerhet utifrån olika lagrum:

Lagstiftning etc.	Tillsynsmyndighet nationell nivå	Tillsynsmyndighet lokal nivå
Miljöbalken	Inomhusmiljö – socialstyrelsen Utomhusmiljön - naturvårdsverket	Miljö- och hälsoskyddsnämnd eller motsvarande
Lagen om skydd mot olyckor	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB ¹¹	Brand- och räddningsnämnd eller motsvarande
Livsmedelslagen	Livsmedelsverket	Miljö- och hälsoskyddsnämnd eller motsvarande
Lagen om registerkontroll	Skolinspektionen ¹²	
Plan och bygglagen	Boverket	Stadsbyggnadsnämnd eller motsvarande
Arbetsmiljölagen (gäller enbart personalen)	Arbetsmiljöverket	
Skollagen, läroplan för förskolan m.fl.	Skolinspektionen	Utbildningsnämnd eller motsvarande

¹¹ Tidigare Statens räddningsverk m.fl. myndigheter – se not 3.

¹² Skolinspektionen inrättades den 1 oktober 2008 då en ny myndighetsstruktur inrättades för statens ansvar för skolfrågorna då tre nya myndigheter med tydliga och avgränsade uppgifter bildades: Skolinspektionen, Skolverket och Myndigheten för specialpedagogik.

4 Revisionskontorets granskning

Revisionskontoret har granskat hur stadsdelsnämnderna Kungsholmen, Spånga-Tensta och Älvsjö arbetar med ett systematiskt barnsäkerhetsarbete inom förskolan. Granskningen berör också kommunstyrelsens roll och ansvar utifrån fullmäktiges mål och stadens styrdokument.

I bilaga 6 och 7 finns sammanställningar av resultaten från intervjuerna med stadsdelsförvaltningarnas verksamhetschefer samt enhetscheferna på de granskade förskolorna.

Resultatet från granskningen har återrapporterats och diskuterats med berörda verksamhetsansvariga.

4.1 Stadens budget - mål för barnsäkerheten

Sammanfattning

Kommunfullmäktiges budget är överordnad och styrande för stadens nämnder och styrelser. Fullmäktiges mål är därför formulerade på en övergripande nivå. Två av inriktningsmålen berör trygghet utan att någon närmare precisering eller definition görs av detta begrepp.

Fullmäktiges verksamhetsmål för förskolan formuleras som en "utveckling i trygg miljö". Några indikatorer finns inte kopplade till målet. Budgeten ger därmed inte någon tydlig vägledning eller konkret stöd till stadsdelsnämnderna på vilket sätt de ska arbeta med barnsäkerheten.

Inte någon av de granskade nämnderna har antagit några konkreta mål för barnsäkerhetsarbetet utifrån fullmäktiges mål. Av de sex granskade förskoleenheterna har en tagit fram ett eget konkret mål för barnsäkerhetsarbetet och enheten anger i verksamhetsplanen hur man avser att följa upp målet.

Utifrån såväl lagstiftning som de intentioner som finns i fullmäktiges budget bör nämnderna formulera mål samt ange hur målen ska följas upp. Förskoleenheterna måste ges bättre stöd och vägledning för hur det konkreta arbetet ska genomföras och följas upp.

Granskningsiakttagelser

Kommunfullmäktiges budget för 2008

I budgeten för 2008 har fullmäktige fastställt tre övergripande **inriktningsmål** men bara två av dem berör barnsäkerhet:

- Stockholm ska vara en attraktiv, trygg och växande stad för boende, företagande och besök,
- Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras.

Inriktningsmålen är generella och anger på en stadsövergripande nivå vad nämnderna och styrelserna ska uppfylla oavsett verksamhetsområde. Inriktningsmålen handlar om *trygghet* när de bryts ner enligt budgetens målstruktur i **verksamhetsmål**:

- Stockholm ska upplevas som en ren, vacker och trygg stad,
- Stockholms förskolor och skolor ska ge alla ökad kunskap och utveckling i en trygg miljö.

Verksamhetsmålen klargör vilka uppdrag som ålagts verksamheterna. Nedan följer en beskrivning av hur de två **verksamhetsmålen** i budgeten för 2008 har tolkats av kommunstyrelsen och de granskade nämnderna vad avser barnsäkerhet inom förskolan.

Verksamhetsmål 1: Stockholm ska upplevas som en ren, vacker och trygg stad

Av budgettexten framgår att staden ska ha en samordnad planering och beredskap för att hantera kriser och större olyckor och att kommunstyrelsen är ansvarig nämnd. Stockholmarnas upplevelse av trygghet är den indikator som ska följas upp under året. Dock anges inte vilka aktiviteter, dvs. vilka insatser som krävs för att målet ska nås.

Med utgångspunkt från detta verksamhetsmål har **kommunstyrelsen** antagit det egna målet att "*utveckla stadens samlade säkerhetsarbete*" genom att ta fram ett nytt säkerhetsprogram samt planera och genomföra utbildningar och övningar. Kommunstyrelsen anger inte hur måluppfyllelsen ska mätas, dvs. indikator saknas.

Verksamhetsmål 2: Stockholms förskolor och skolor ska ge alla ökad kunskap och utveckling i en trygg miljö

Stadsdelsnämnderna liksom kommunstyrelsen omfattas av detta verksamhetsmål. I budgeten framhålls att Stockholms barn och ungdomar ska erbjudas Sveriges bästa förskola och skola. De aktiviteter och indikatorer som ska följas upp för att mäta måluppfyllelsen har inte någon koppling till barnsäkerhet eller "trygg miljö". Detta innebär att stöd, vägledning och på vilket sätt, stadsdelsnämnderna ska arbeta med barnsäkerhet inte tydliggörs.

Som tidigare redovisats ska stadsdelsnämnderna ta fram egna mål som konkretiserar fullmäktiges mål. Revisionskontorets granskning visar att ingen av de tre granskade stadsdelsnämnderna har antagit egna mål för en "trygg miljö" som berör arbetet med barnsäkerhet. Av de sex granskade förskoleenheterna är det bara en som har formulerat ett eget mål om barnsäkerhet – se nedan.

Kungsholmens stadsdelsnämnd har i verksamhetsplanen för 2008 angett som nämndmål att *"förskolan ska vara rolig, trygg och stimulerande"* utifrån kommunfullmäktiges verksamhetsmål. För att följa upp detta mål har nämnden som indikator att andelen föräldrar som upplever sina barn som trygga, glada och stimulerade ska öka. Det saknas aktivitet för hur detta mål ska uppnås och det saknas en precisering eller definition av vad "trygg" innebär. Revisionskontoret konstaterar att Kungsholmens stadsdelsnämnd därmed inte har antagit något mål som ger vägledning och stöd till enheterna för hur det konkreta barnsäkerhetsarbetet ska bedrivas. De två granskade förskoleenheterna har inte heller tagit fram några egna mål, åtaganden eller kvalitetsgarantier som särskilt rör barnsäkerheten.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd har inte antagit några mål för det konkreta arbetet med barnsäkerhet. En av de granskade förskoleenheterna har i sin verksamhetsplan brutit ner fullmäktigs mål till ett eget mål *"att arbeta för att göra förskolans inne- och utemiljö trygg och säker för barnen och försöka minimera riskerna för allvarliga olyckor."* Utifrån målet har enheten formulerat rutiner för hur personalen ska agera om det händer något. Uppföljning av målet ska ske genom rapportering av tillbud samt i samband med det systematiska arbetsmiljöarbetet. Inget åtagande har formulerats. Den andra förskoleenheten har inte tagit fram egna mål, åtaganden eller kvalitetsgarantier som rör barnsäkerheten.

Älvsjö stadsdelsnämnd har inte antagit några egna nämndmål för barnsäkerhetsarbetet utifrån fullmäktiges verksamhetsmål om en trygg miljö. Inte heller de två granskade förskoleenheterna har tagit fram några mål, åtaganden eller kvalitetsgarantier som rör barnsäkerheten.

Kommunstyrelsen har angett som mål att "*i nära samverkan med utbildningsnämnden bereda för stadsövergripande samordning samt styrning, uppföljning, utvärdering och utveckling inom den kommunala förskolan*". Som aktivitet anges att en ny förskoleplan ska tas fram. Utbildningsnämnden har fått detta uppdrag.

I bilaga 5 kan fullmäktiges målstruktur avseende trygghet och trygg miljö följas ner på enhetsnivå för de granskade stadsdelsnämnderna.

4.2 Övriga styrdokument – samordning

Sammanfattning

Utöver de mål och intentioner som finns sammanfattade i fullmäktiges budget finns ett stort antal övriga styrdokument. Det rör sig om såväl lagstiftning och nationella anvisningar som av staden fastställda riktlinjer och policys. Styrdokumentet ger var och en övergripande vägledning och några ger också konkret stöd i hur verksamheterna ska arbeta med det systematiska barnsäkerhetsarbetet. Enligt de intervjuade enhetscheferna bidrar dock mångfalden och omfattningen av dokumenten tillsammans med bristen på samordning till en otydlighet i hur man konkret ska arbeta med barnsäkerheten. Dokumenten omfattar flera olika områden och medför ett stort ansvar för verksamhetsansvariga att dels uppfatta alla de krav som ställs och dels kunna beakta alla krav i det löpande arbetet så att en tillräcklig säkerhet upprätthålls inom förskolan. För att arbetet ska underlättas efterlyses tydligare, samordnade och dokumenterade riktlinjer och rutiner för ett mer enhetligt och systematiskt arbetssätt som kan säkerställa och utveckla arbetet med barnsäkerheten.

Granskningsiakttagelser

Stadens övriga övergripande styrdokument

I staden finns på motsvarande sätt som på nationell nivå övergripande styrdokument som mer anger en viljeinriktning än konkret vägledning.

Som tidigare redovisats har kommunfullmäktige beslutat att en ny förskoleplan ska tas fram för Stockholms stad. En sådan kommer att beslutas av kommunfullmäktige under våren 2009. Förslaget till ny plan innehåller övergripande överväganden om hur staden vill styra förskoleverksamheten på sikt och berör inte särskilt frågan om barnsäkerhet. Härutöver finns även stadens handlingsprogram för FN:s barnkonvention som ska revideras under 2009 samt stadens säkerhetspolicy. Inte heller dessa dokument berör frågan om barnsäkerhet.

Revisionskontoret noterar därmed att barnsäkerhetsperspektivet inte konkretiseras på en övergripande nivå i staden. Men barnsäkerhetsfrågorna skulle kunna bli en del av kommunstyrelsens säkerhetsprogram. Säkerhetsprogrammet är den handbok där allt som har med stadens säkerhet att göra ska finnas.

Speciallagstiftning

Inom speciallagstiftningen finns ett antal lagar som ger vägledning för verksamheternas konkreta arbete med barnsäkerheten. Dessa utgörs främst av miljöbalken, lagen om skydd mot olyckor, livsmedelslagen och lagen om registerkontroll som samtliga konkretiserar ett systematiskt arbetssätt. Då stadens politiska styrdokument saknar vägledning för hur stadsdelsnämnderna ska förhålla sig till området barnsäkerhet är det med denna lagstiftning som underlag som revisionskontorets granskning genomförts. Gemensamt för denna lagstiftning är kravet på nämnderna (och enheterna) att bedriva egenkontroll vilket innebär att verksamhetsutövaren ska fastställa det *organisatoriska ansvaret*, upprätta *rutiner* för kontroll och ha kunskap om *riskerna*.

För att förtydliga och konkretisera lagstiftningen har miljö- och hälsoskyddsnämnden samt Stockholms brandförsvaret, som tidigare redovisats, tagit fram mer detaljerade anvisningar och riktlinjer utifrån lagstiftningens krav¹³ som nämnder och styrelser kan använda för att bygga upp ett systematiskt och strukturerat arbete med barnsäkerhet.

Revisionskontoret har granskat hur de tre stadsdelsnämndernas och de sex förskoleenheternas förhåller sig till kraven i denna lagstiftning.

Älvsjö stadsdelsförvaltning har sedan i maj 2008 en lokal handlingsplan för barnsäkerhetsarbetet – ”En trygg och säker förskola”. I denna regleras bland annat enhetschefens ansvar. Handlingsplanen ger också vägledning för genomförande av årliga barnsäkerhetsronder samt tillbudsrapportering. Handlingsplanen är dock inte fastställd av stadsdelsnämnden. Inom de två andra granskade stadsdelsnämnderna finns inte någon liknande handlingsplan vare sig på nämnd- eller förvaltningsnivå. Två stadsdelsförvaltningar har tagit fram en checklista för förskoleenheternas barnskydds rond och två stadsdelsförvaltningar har arbetat fram en pärm för livsmedelskontroll som är gemensam för stadsdelen.

På några av de granskade förskoleenheterna finns lokala handlingsplaner och dokumenterade rutiner inom vissa barnsäkerhetsområden framtagna, t.ex.:

¹³ Miljöbalken, förordning om verksamhetsutövers egenkontroll, livsmedelslagen, lagen om skydd mot olyckor m.fl.

- Handlingsplan för brand finns på en förskoleenhet.
- En barnsäkerhetsplan innehållande rutiner för risksituationer och ansvarsfördelning finns på en förskoleenhet.
- Rutiner för olika risksituationer finns i varierande omfattning på samtliga granskade förskoleenheter.
- Rutiner för rapportering av tillbud och olyckor till stadens gemensamma incidentrapporteringssystem finns på några förskoleenheter men inte på andra.
- Rutiner för registerkontroll av nyanställda finns på någon förskoleenhet.

4.3 Ansvar och roller

Sammanfattning

Sammanfattningsvis görs bedömningen att stadsdelsnämndernas ansvar för arbetet med barnsäkerheten liksom gränsdragningen mot utbildningsnämnden och kommunstyrelsen är tydlig och i enlighet med respektive nämnds reglemente och stadens säkerhetspolicy. Även samtliga intervjuade uppfattade att deras ansvar var tydligt.

Revisionskontoret bedömer också att ansvar och roller är tydliga inom stadsdelsnämndernas organisation när det gäller arbetet med barnsäkerhet. Dock kan med fördel ett samarbete inledas mellan förskoleenheterna och nämndernas säkerhetssamordnare när det gäller risk- och sårbarhetsanalyser, arbetssätt, incidentrapportering m.m.

De granskade stadsdelsnämnderna följer inte miljöbalkens krav på att det ska finnas en fastställd och dokumenterad fördelning av det organisatoriska ansvaret. Stadsdelsnämnderna bör ta fram en handlingsplan där ansvarsfördelningen för arbetet med barnsäkerhet tydligt framgår.

Granskningsiakttagelser

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för stadens säkerhetsarbete i enlighet med stadens säkerhetspolicy. Detta ansvar framgår däremot inte av kommunstyrelsens reglemente.

Av **utbildningsnämndens** reglemente framgår att nämnden ansvarar för samtliga ärenden angående förskola i enskild regi. Här ingår den tillsyn av enskilda förskolor där bland annat barnsäkerhet kontrolleras.

Stadsdelsnämnderna har i enlighet med reglementet bland annat ansvar för kommunalt driven förskoleverksamhet där barnsäkerhet ingår som en del.

Inom de granskade stadsdelsnämnderna följer ansvaret för arbetet med barnsäkerhet linjeorganisationen med stadsdelsdirektör, verksamhetschef och enhetschef. Enhetscheferna har det närmaste ansvaret för enhetens organisation, personal, ekonomi och pedagogiska verksamhet. Det är således enhetscheferna som ansvarar för barnsäkerheten på sin förskoleenhet såväl övergripande som i den dagliga verksamheten. I intervjuerna framkom att samtliga såväl verksamhetschefer som enhetschefer anser att ansvarsfördelningen är tydlig. Dock saknades en dokumenterad ansvarsfördelning på samtliga granskade stadsdelsnämnder i enlighet med miljöbalkens krav. I Älvsjö stadsdelsförvaltnings lokala handlingsplan för barnsäkerhetsarbetet regleras enbart enhetschefens ansvar.

De granskade stadsdelsnämnderna har inte någon organisation på förvaltningsnivå för barnsäkerhetsarbetet men det finns en funktion för nämndernas samlade säkerhetsarbete oavsett verksamhet genom säkerhetssamordnaren.

I enlighet med stadens säkerhetspolicy ska alla nämnder ha särskilt utsedda säkerhetssamordnare. Funktionen är relativt nyinrättad vilket innebär att förvaltningarna ännu inte har utvecklat formerna för samarbete mellan samordnaren och verksamheterna. I granskningen har framkommit att endast säkerhetssamordnaren i Älvsjö stadsdelsnämnd har ett utvecklat samarbete med enhetscheferna som rör arbetet med barnsäkerhet. Förskoleenheterna i Spånga-Tensta och Kungsholmen har ännu inte tagit fram former för ett samarbete med säkerhetssamordnaren.

4.4 Uppföljning och kontroll

Sammanfattning

Uppföljning och kontroll av barnsäkerheten kan förbättras utifrån de krav som ställs i lagstiftningen. Stadsdelsnämnderna bör också få återkoppling på den uppföljning och kontroll som sker av barnsäkerheten. Stadsdelsnämnderna bör därför utveckla och förbättra sin interna kontroll.

När det gäller brandskyddsronder visar granskningen på några brister i förskoleenheternas rutiner och arbetssätt. De brister som granskningen uppmärksammat är bland annat avsaknad av brandskyddspolicy och dokumenterad brandskyddsorganisation. Brandskyddsronder eller brandsyn görs olika ofta och brandövning har i några fall inte genomförts.

Samtliga granskade förskoleenheter gör regelbundna och systematiska barnskyddsronder minst en gång per år men arbetssätten varierar.

Samtliga granskade förskoleenheter har ett system för egenkontroll av livsmedelshantering och rutiner som säkerställer livsmedlens säkerhet, redlighet och spårbarhet. På de granskade förskoleenheterna har allergirond gjorts på samtliga förskoleenheter utom de två i Älvsjö stadsdelsnämnd.

Inrapportering av olyckor och tillbud till stadens incidentrapporteringssystem kan förbättras. På en av de tre granskade stadsdelsnämnderna saknas skriftliga rutiner för inrapportering. På samtliga granskade stadsdelsnämnder finns blankett för inrapportering och samordning sker av rapporteringen för förvaltningen. Ingen av de granskade stadsdelsförvaltningarna följer upp eller återrapporterar till den egna nämnden.

Samtliga granskade förskoleenheter följer helt lagstiftningen vad gäller registerkontroll av nyanställd personal. Enheterna känner också till den nya utvidgade lagstiftningen.

Granskningsiakttagelser

Egenkontroll

Enligt miljöbalken och förordningen om verksamhetsutövares egenkontroll ska förskolorna bedriva egenkontroll för att i ett tidigt skede upptäcka brister och fel i verksamheten, lokalen eller utrustning och rutiner innan de orsakar skada på människors hälsa och miljö. I egenkontrollen ingår följande kontroller: brandskydds rond, barnskydds rond, livsmedelskontroll och allergirond.

De dokument som reglerar egenkontrollen är miljöbalken och dess följdlagstiftning, lagen om skydd mot olyckor samt livsmedelslagen. Det som dokumenten lyfter fram som väsentligt när det gäller det systematiska barnsäkerhetsarbetet är att det ska finnas en fastställd och dokumenterad fördelning av det organisatoriska ansvaret, det ska finnas dokumenterade rutiner för arbetet, kunskap och utbildning samt regelbunden kontroll och uppföljning. I bilaga 3 finns en närmare beskrivning av dessa dokument.

Brandskydds rond

I ett systematiskt brandskyddsarbete (SBA) enligt bland annat lagen om skydd mot olyckor ska det finnas en brandskyddspolicy och en brandskyddsorganisation. Vidare ska verksamheten genomföra brandskyddsronder, utbildning och

brandövningar. På samtliga granskade förskoleenheter fanns Stockholm brand-försvares material/pärm för det systematiska brandskyddsarbetet.

Kungsholmen stadsdelsnämnd: De två granskade förskoleenheterna har ännu inte arbetat fram en *brandskyddspolicy* för sina respektive enheter. Den ena förskoleenheten har fastställt en *brandskyddsorganisation* med brandansvarig och brandskyddskontrollant utsedda, medan den andra saknar detta. På den ena förskoleenheten har *brandskyddsron*d gjorts en gång per år medan den andra förskoleenheten gör brandskyddsron d en gång per månad. Brandsläckarna kontrolleras en gång per år för hela Kungsholmen av ett separat företag. Personalen på båda förskoleenheterna har genomgått *brandförsvarets utbildning*. *Brandövning* görs enbart med personalen men på den ena förskoleenheten har man även övat indirekt med barnen genom samtal om hur man ska göra vid händelse av en brand.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd: *Brandskyddspolicy* finns på den ena förskoleenheten som även har tagit fram en handlingsplan för brand men inte på den andra förskoleenheten. Den ena förskoleenheten har tagit fram en *brandskyddsorganisation* med brandansvarig och två brandskyddskontrollanter utsedda. På den andra fanns ingen särskilt fastställd organisation för brandskyddsarbetet utan enhetschefen var ansvarig. Den ena förskoleenheten gör *brandskyddsron*der tre gånger per år medan den andra förskoleenheten inte gör några separata brandskyddsron der. Här görs brandsyn istället i samband med barnskyddsron den. Personalen på båda förskoleenheterna har gått *brandförsvarets utbildning*. *Brandövning* görs regelbundet en gång per år med såväl personal som barn på den ena förskoleenheten. Den andra förskoleenheten har inte haft någon brandövning alls.

Älvsjö stadsdelsnämnd: Ingen av de två granskade förskoleenheterna har ännu arbetat fram en *brandskyddspolicy* för sin enhet. *Brandskyddsorganisationen* består av en brandskyddskontrollant på den ena förskoleenheten och två brandskyddsansvariga på den andra förskoleenheten. *Brandskyddsron*der eller *brandsyn* görs på den ena förskoleenheten av brandskyddskontrollanten en gång per år tillsammans med SISAB. Den andra förskoleenheten skulle göra brandskyddsron d under hösten 2008 samtidigt med barnskydds- och arbetsmiljöronden. Personalen på båda förskoleenheterna har gått *brandförsvarets utbildning*. *Brandövning* gjordes på den ena förskoleenheten i samband med utbildning av personalen, dock inte tillsammans med barnen. Den andra förskoleenheten har inte gjort någon brandövning alls.

Barnskyddsron

I barnskyddsronen ingår att kontrollera inomhusmiljö, utomhusmiljö, leksaker och lekredskap m.m. i enlighet med bland annat miljöbalkens krav. På samtliga granskade förskoleenheter diskuteras barnsäkerhet på arbetsplatsträffar och i det dagliga arbetet. Förutom personalen är även barnen och föräldrarna involverade på olika sätt i det förebyggande arbetet med barnsäkerhet.

På **Kungsholmens stadsdelsnämnd** har båda granskade förskoleenheter genomfört barnskyddsron under året. Barnskyddsroner görs en gång per år. Båda använder sig av den checklista som utarbetats på förvaltningen men som har anpassats till lokala behov. På båda förskoleenheterna skrivs protokoll och uppföljning sker av det som behöver åtgärdas.

I **Spånga-Tensta stadsdelsnämnd** gör den ena granskade förskoleenheten i princip en barnskyddsron varje månad vid sittande arbetsplatsträff (APT). En av förskollärarna genomför dessutom rond lite då och då och rapporterar det som behöver åtgärdas direkt till enhetschefen och till hela personalen vid APT. Denna förskoleenhet har alltså en mycket informell barnskyddsron. På den andra förskoleenheten görs en årlig barnskyddsron med uppföljning efter ett halvår. Barnskyddsron görs samtidigt med skyddsronen utifrån en checklista för skyddsron. På båda förskoleenheterna skrivs protokoll.

I **Älvsjö stadsdelsnämnd** har båda de granskade förskoleenheterna gjort barnskyddsron under året i enlighet med den checklista som finns i förvaltningens handlingsplan. Handlingsplanen innehåller även ett protokoll som bägge förskoleenheterna använt vid barnskyddsronen.

Livsmedelskontroll

Livsmedelslagen ställer krav på egenkontroll som säkerställer att livsmedelshanteringen inte innebär faror för dem som äter maten. Förskolorna omfattas av dessa krav.

Samtliga granskade förskoleenheter har ett system för egenkontroll av livsmedelshanteringen och rutiner som säkerställer livsmedlens säkerhet, redlighet och spårbarhet. Personalen har genomgått utbildning i livsmedelshantering. Alla tre granskade stadsdelsnämnder har även regelbundna köksmöten eller köksnätverk där man diskuterar hantering, tillagning m.m. Kungsholmen och Spånga-Tensta stadsdelsförvaltningar har också arbetat fram en pärm för livsmedelskontroll utifrån lagstiftningens krav som används på förvaltningens samtliga förskoleenheter.

Allergirond

I egenkontrollen enligt miljöbalken ingår även att göra allergirond. Astma- och allergiförbundet har tagit fram en checklista för allergirond som stöd för förskolorna.

På de granskade förskoleenheterna har allergirond gjorts på samtliga förskoleenheter utom de två i Älvsjö stadsdelsnämnd där man inte kände till eller hade använt sig av astma- och allergiförbundets checklista.

Rapportering av skador och incidenter

Enligt stadens säkerhetspolicy ska förvaltningar och bolag rapportera in tillbud och olyckor i stadens gemensamma incidentrapporteringssystem som administreras av S:t Erik Försäkring AB.

Enligt **stadsledningskontoret** är det svårt att få alla förvaltningar och bolag att rapportera in olyckor och tillbud i det nya incidentrapporteringssystemet. Av detta skäl menar de att det kan bli aktuellt med någon form av centrala krav för att få nämnder och bolagsstyrelser att rapportera.

På **Kungsholmens stadsdelsnämnd** fungerar rapporteringen av olyckor och tillbud till incidentrapporteringssystemet tillfredsställande och skriftliga rutiner finns. På förvaltningen samordnas skade- och tillbudsregistreringen för förskolorna hos verksamhetschefen. Utbildning i det nya incidentrapporteringssystemet har skett på ett chefsforum vid förvaltningen. Enligt verksamhetschefen var det tveksamt om alla enheter rapporterar in till det nya systemet hos S:t Erik Försäkring AB. På Kungsholmen har noterats att olycksfall rapporteras in oftare än tillbud. Nämnden får för närvarande ingen återrapportering från incidentrapporteringssystemet men förvaltningens ambition är att det framöver ska ske i samband med tertialrapporter och verksamhetsberättelse.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd har inga skriftliga rutiner för rapportering av incidenter men en särskild blankett används. Verksamhetschefen och enhetscheferna uppger att de inte har fått någon utbildning eller information om det nya incidentrapporteringssystemet. En av enhetscheferna för en förskoleenhet samordnar förskolornas rapportering till incidentrapporteringssystemet. Enligt denne har inte någon sammanställning och analys av materialet gjorts då underlaget är för litet.

Älvsjö stadsdelsnämnd har i sin handlingsplan för en trygg och säker förskola såväl skriftliga rutiner som blankett för rapportering till incidentrapporterings-systemet. I Älvsjö ansvarar enhetscheferna för inrapporteringen och säkerhets-samordnaren samordnar rapporteringen för hela nämnden. Verksamhetschefen och enhetscheferna uppger att de inte har fått någon utbildning. Hittills har det inte varit aktuellt att rapportera in. Det var lite oklart om både tillbud och olyckor ska rapporteras.

Registerkontroll

Enligt lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg ska alla som erbjuds anställning eller praktik inom dessa verksamheter kunna visa registerutdrag från polisens belastningsregister. Bestämmelsen syftar till att öka barns skydd mot att utsättas för övergrepp eller kränkningar från personer som arbetar inom de berörda verksamheterna. Från den 1 april 2008 utvidgades registerkontrollen till att gälla även andra personer som inte är anställda eller som utför praktik inom berörda verksamheter. Vid granskningen framkom att samtliga intervjuade kände till den nya lagstiftningen.

På **Kungsholmens stadsdelsnämnd** begär båda enhetscheferna registerutdrag vid nyanställning och då vikarier eller praktikanter tas in i verksamheten. Den ena förskoleenheten har dokumenterade rutiner för registerkontroll. Enligt verksamhetschefen kan det emellertid ta tid att få in ett registerutdrag när det gäller t.ex. vikarier som snabbt måste ut i verksamheten. Då har förvaltningen som policy att de inte får arbeta ensamma i barngrupp.

I **Spånga-Tensta stadsdelsnämnd** begär båda förskoleenheterna in registerutdrag vid nyanställning eller då vikarier eller praktikanter tas in i verksamheten.

Inom **Älvsjö stadsdelsnämnd** görs alltid registerkontroll vid nyanställning av personal enligt de båda enhetscheferna.

Heidi Langaas
Projektledare

Maria Löfgren
Enhetschef

(

(

(

(

Bilaga 1: WHO:s modell för säkra och trygga kommuner samt Nacka kommuns arbete med barnsäkerhet

WHO:s modell för "Säkra och trygga kommuner"

WHO har utarbetat kriterier för "Säkra och Trygga kommuner". En säker och trygg kommun ska ha följande indikatorer:

- en infrastruktur baserad på kommuninvånarnas deltagande och samarbete, ledd av en tvärsektoriell grupp som är ansvarig för främjande av säkerhet i kommunen,
- långsiktiga, varaktiga program omfattande båda könen och alla åldrar, miljöer och situationer,
- program som riktas mot högriskgrupper och -miljöer samt program som främjar säkerhet för utsatta grupper,
- program som dokumenterar skadors frekvens och orsaker,
- utvärdering för att bedöma programmens processer och effekten av förändringar,
- fortgående deltagande i nationella och internationella Safe Community nätverk.

I Sverige är 16 kommuner certifierade enligt WHO:s modell. Dessa är: Arjeplog, Borås, Falköping, Falun, Katrineholm, Krokoms, Lidköping, Ludvika, Mariestad, Motala, Nacka, Skövde, Smedjebacken, Staffanstorps, Töreboda och Uddevalla.

Nacka kommuns arbete med barnsäkerhet

En av de kommuner som tillämpar WHO:s modell är Nacka kommun. Nacka kommun blev certifierad år 2000 och har fortsatt arbetet med att låta säkerhet omfatta alltför av kommunens verksamhetsområden. Ett av Nackas övergripande politiska mål är att vara en "Trygg och Säker kommun" och ett av de prioriterade områdena är barns och ungdomars uppväxtvillkor.

För att tydliggöra kraven på barnsäkerhetsarbetet har Nacka utarbetat en certifieringsmodell – utmärkelse - för förskolor och familjedaghem. Modellen används på förskolor och familjedaghem, kommunala såväl som enskilda, som aktivt arbetar med barnsäkerhet och skadeförebyggande frågor. Syftet med utmärkelsen eller certifieringen är att minska olyckor och att lära av inträffade olycksfall så att olyckor och tillbud kan undvikas i framtiden. På så sätt blir barnomsorgen tryggare för barnen.

För att en förskola eller ett familjedaghem ska bli certifierad kräver Nacka kommun att förskolor och familjedaghem kan visa att de arbetar strukturerat och systematiskt med skadeförebyggande insatser så att verksamheten och miljön ska upplevas som trygg och säker genom att :

- det skadeförebyggande arbetet är en del av den dagliga verksamheten,
- det finns handlingsplaner och rutiner utarbetade och förankrade så att risksituationer och olyckor undanröjs,
- det finns handlingsplaner och rutiner för säkerhetsarbetet som visar förskolans egenkontroll, ansvar och befogenheter,
- det görs barnskyddsronder minst en gång per termin,
- alla tillbud och skador rapporteras.

Ansökan om certifiering sker utifrån en färdig mall som har utarbetats centralt inom kommunen. Mallen kan även ses som en checklista för barnsäkerhetsarbetet. Ansökningarna

bedöms och beslutas centralt på stadsledningskontoret inom Nacka kommun. Certifierade förskolor och familjedaghem kan ansöka om omcertifiering vartannat år.

Nacka kommun har även tagit fram rutiner för barnsskydds rond som enheterna åläggs att genomföra två gånger årligen samt en checklista för vad som bör ingå i barnskydds rond. Checklistan omfattar såväl inomhus- som utomhusmiljö, leksaker, lekmaterial och lekredskap, miljön utanför förskolans gård, brandskydd, kost, psykosocial miljö, allergi och lokalvård,

För de förskolor som är certifierade erbjuder kommunen en inspirationsföreläsning per år samt ett informationsblad tre gånger per år som tar upp aktuella problem, nyheter mm. inom barnsäkerhetsområdet.

Inom stadsledningskontoret finns ett skadeförebyggande register dit alla tillbud och olyckor rapporteras in.

Bilaga 2: Sammanställning över mål och styrdokument som reglerar arbetet med barns säkerhet inom förskolan¹

Område/nivå	Lagstiftning, förordning	Föreskrifter, råd m.m.	Planer, policies, riktlinjer, checklistor m.m.
Internationell/EU-nivå	FN:s barnkonvention EU har en omfattande lagstiftning inom samtliga 32 verksamhetsområden. Lagstiftning, direktiv eller standarder som berör barns säkerhet finns för leksakers säkerhet, lekredskap, kemikalier, buller, livsmedel.		
Nationell nivå	Arbetsmiljölagen och arbetsmiljöförordningen - gäller dock bara personalen inom förskolan - (1977:1160) Förordning om barns och elevers deltagande i arbetet med likabehandlingsplan (2006:1083) Förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet (1997:702) Förordning om läroplan för förskolan, Lpfö 98 (SKOLFS 1998:16) Förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899) Förordning om skydd mot olyckor (SFS 2003:789)	Allmänna råd och kommentarer för kvaliteten i förskolan. Skolverket (2005:896) Allmänna råd om systematiskt brandskyddsarbete, (SRVFS 2004:3) Allmänna råd om skriftlig redogörelse för brandskyddet, (SRVFS 2004:4) Arbetskyddsstyrelsens kungörelse med föreskrifter om förskola och fritidshem (AFS 1986:19) Arbetsmiljöverkets föreskrifter (finns ca 120 stycken totalt. AFS) Barns säkerhet i byggnader, Boverket (BFS 1998:38)	Regeringens skrivelse 2007/08:111 Barnpolitiken – en politik för barnets rättigheter Nationell handlingsplan för barns miljörelaterade hälsa Asthma- och allergiförbundets checklista för allergiutredning

¹ Sammanställningen gör inte anspråk på att vara komplett.

² Sedan den 1 januari 2009 ingår Statens räddningsverk i den nya Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, vars ansvar avser åtgärder före, under och efter en olycka eller en kris.

<p>Nationell nivå, forts.</p>	<p>Förordning om tillsyn enligt miljöbalken (1998:900) Förordning om verksamhetsutövares egenkontroll (1998:901) Kommunallagen (1991:900) Lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (2006:67) Lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg (2000:873) Lag om skydd mot olyckor (2003:778) Livsmedelslagen (2006:804) Miljöbalken (1998:808) Plan- och bygglagen (1987:10) Produktsäkerhetslagen (2004:451) Skollagen (1985:1100) Socialtjänstlagen (2001:453)</p>	<p>Boverkets regelsamling för byggande, Boverket 2006 Boverkets regelsamling för funktionskontroll av ventilationssystem, Boverket 2008 Bra mat i förskolan, råd för förskola och familjedaghem, Livsmedelsverket 2007 Föreskrifter om skriftlig redogörelse för brandskyddet, (SRVFS 2003:10) Konsumentverkets föreskrifter om leksakers säkerhet (KOVFS 1993:9) Skolverkets allmänna råd för kvalitet i förskolan (SKOLFS 2005:10) Socialstyrelsens allmänna råd om temperatur inomhus, (2005:15) Socialstyrelsens allmänna råd om buller inomhus (SOSFS 2005:6) Socialstyrelsens allmänna råd om tillsyn enligt miljöbalken – radon i inomhusluft (2004:6) Socialstyrelsens allmänna råd om tillsyn enligt miljöbalken – ventilation (1999:25) Socialstyrelsens allmänna råd om städning i skolor, förskolor, fritidshem och fridsgårdar (1996:33) Statens räddningsverks² allmänna råd och kommentarer om systematiskt brandskyddsarbete (SRVFS 2004:3) Statens räddningsverks allmänna råd om skriftlig redogörelse för brandskyddet (SRVFS 2004:4)</p>	
-----------------------------------	--	---	--

		Statens räddningsverks föreskrifter om skriftlig redogörelse för brandskyddet (SRVFS 2003:10)	
Lokal nivå	<p>Instruktion för stadsledningskontoret, Kfs 2007:2</p> <p>Reglemente för brand- och räddningsnämnden, Kfs 2006:10³</p> <p>Reglemente för kommunstyrelsen, Kfs 2008:11</p> <p>Reglemente för miljö- och hälsoskyddsnämnden, Kfs 2006:12</p> <p>Reglemente för stadsdelsnämnderna, Kfs 2008:15</p> <p>Reglemente för utbildningsnämnden, Kfs 2007:11</p> <p>Stadens ramavtal för skollokaler, SISAB 2006</p>		<p>Riktlinjer för tillståndsgivning, godkännande och ersättning som gällande för enskilt driven förskola, allmän förskola och fritidsklubb, utbildningsnämnden 2008</p> <p>En skrift om miljö och hälsa i förskola, skola och fritidshem, miljö- och hälsoskyddsförvaltningen 2006</p> <p>Skadeförebyggande åtgärder i utomhusmiljön för skola och förskola, SISAB 2008</p> <p>Stockholms brandförsvars blå pärm för det systematiska brandskyddsarbetet, 2005</p> <p>Stockholms stads budget</p> <p>Stockholms stads förskoleplan⁴</p> <p>Stockholms stads miljöprogram för 2008-2011</p> <p>Stockholms stads handlingsprogram för barnkonventionen⁵</p>

³ Sedan den 1 januari ingår Stockholms brandförsvär i kommunalförbundet Storstockholms brandförsvär tillsammans med åtta andra kommuner i området i ett nytt gemensamt brandförsvär.

⁴ Stadens förskoleplan har reviderats och kommer att antas av kommunfullmäktige under våren 2009.

⁵ Stadens handlingsprogram för barnkonventionen kommer att revideras under år 2009.

Stockholms stads
handlingsprogram för skydd mot
olyckor, 2007
Stockholms stads
handlingsprogram för skydd mot
olyckor, Brandförsvarets del.
2007
Stockholms stads
säkerhetspolicy, 2008
Stockholms stads
säkerhetsprogram, under
utarbetande

Bilaga 3: Beskrivning av nationella mål och styrdokument som reglerar barnsäkerheten inom förskolan

Sveriges barnrättspolitik

Regeringens barnrättspolitik är en politik för barnets rättigheter i syfte att genomföra barnkonventionen. Målet för barnrättspolitiken är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande.¹

FN:s barnkonvention

FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, antogs av FN år 1989. Sverige ratificerade konventionen 1990. Barnkonventionen utgör en del av folkrätten vilket innebär att dess regler är bindande även för de stater som inte ratificerat konventionen.

Barnkonventionen reglerar på ett övergripande plan barnets rättigheter. Den innehåller fyra grundläggande principer som ska vara styrande för konventionens övriga artiklar:

- Att barnet har rätt till likvärdiga villkor
- Att barnets bästa ska beaktas vid alla beslut
- Att barnet har rätt till liv och utveckling
- Att barnet har rätt att säga sin mening och få den respekterad

Riksdagen beslutade år 1999 om en nationell strategi för att förverkliga barnkonventionen i Sverige med målet att barnkonventionen ska genomsyra allt beslutsfattande och alla samhällssektorer som rör barn.² Strategin anger att barnkonsekvensanalyser ska tas fram för statliga beslut som rör barn samt att ett systematiskt arbete ska bedrivas i kommuner och landsting för att barnets bästa ska förverkligas.

Kommunallagen

Kommunallagen (SFS 1991:900) reglerar nämndernas ansvar för verksamheten. Nämnderna ska var och en inom sitt ansvarsområde se till att verksamheten bedrivs enligt de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Skollagen, läroplan för förskolan m.m.

I **skollagens** (SFS 1985:1100) kvalitetsparagraf i 2 kap 3 § regleras varje kommuns ansvar att erbjuda förskoleverksamhet för barn som inte går i skolan. Vidare anges att lokalerna ska vara ändamålsenliga.

I **läroplanen för förskolan** (Lpfö 98) regleras förskolans värdegrund och vilka mål och uppdrag som förskolan har men inte metoder för att uppnå målen. Förskolans uppdrag är att vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. Förskolan ska erbjuda barnen en trygg miljö som samtidigt utmanar och lockar till lek och aktivitet. Läroplanen betonar miljöns pedagogiska betydelse.

Skolverkets allmänna råd för kvalitet i förskolan (2005:896) är rekommendationer för hur lagstiftningen ska tillämpas. Dessa råd som baseras på bestämmelserna i skollagen, läroplanen

¹ Regeringens skrivelse 2007/08:111 Barnpolitiken – en politik för barnets rättigheter

² Nationell strategi för barnkonventionens förverkligande: prop. 1997/98:182, bet. 1998/99:SoU6, rskr. 1998/99:171

för förskolan samt barnkonventionen anger en viljeinriktning för arbetet med barnsäkerheten. I skolverkets råd anges kommunens ansvar att se till att förskolans utemiljö och lokaler är trygga, säkra, hälsosamma och utvecklande genom att såväl inne- som utemiljö är utformad så att det är möjligt för personalen att ha uppsikt över de barn de har ansvar för samt kontinuerligt följa upp och utvärdera om inne- och utemiljön är ändamålsenlig.

Miljöbalken och dess krav på egenkontroll

I miljöbalken (SFS 1998:808) och dess följdlagstiftning finns bestämmelser om den fysiska miljön både inom- och utomhus. Den som ansvarar för en verksamhet som är tillstånds- eller anmälningsskyldig har skyldighet att bedriva egenkontroll enligt miljöbalken och förordningen om verksamhetsutövarens egenkontroll (SFS 1998:901). Förskolor omfattas av denna anmälningsskyldighet. Enligt förordningen ska det för varje verksamhet finnas en fastställd och dokumenterad *fördelning av det organisatoriska ansvaret* för de frågor som gäller för verksamheten enligt miljöbalken. Vidare ska ansvaret för egenkontroll vara tydligt och fördelat mellan verksamhetsutövaren och fastighetsägaren. Verksamhetsutövaren ska även ha *rutiner* för att fortlöpande kontrollera att utrustning m.m. hålls i gott skick för att förebygga olägenheter för människors hälsa och miljö. När det gäller barnsäkerhet handlar det om rutiner för olyckor och tillbud, förteckning över kemikalier m.m. Dessa rutiner ska dokumenteras. Den som ansvarar för verksamheten ska också ha *kunskap om riskerna* utifrån hälso- och miljösynpunkt.

Verksamhetsutövaren ska således ha en strukturerad kontroll på sin verksamhet för att minimera riskerna för skador. Med en fungerande egenkontroll upptäcks brister och fel i de dagliga rutinerna, i själva lokalen eller på utrustningen innan människor och miljö drabbas. Egenkontrollen omfattar betydligt fler områden än det som bara rör barnsäkerhet. Tillsynsmyndighet är miljö- och hälsoskyddsnämnden eller motsvarande i kommunerna.

Systematiskt brandskyddsarbete (SBA)

Enligt lagen om skydd mot olyckor (SFS 2003:778) har den som äger en byggnad och den som bedriver verksamhet där det yttersta ansvaret för att bedriva brandskydd. Det innebär en skyldighet att i skäligen omfattning hålla utrustning för livräddning vid brand och att i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MBS³ har i ett allmänt råd (SRVFS 2004:3) tolkat att ett skäligt brandskydd innebär att man bör bedriva ett systematiskt brandskyddsarbete. Det innebär att man på ett organiserat sätt planerar, utbildar, övar, dokumenterar, kontrollerar och följer upp brandskyddsarbetet i en byggnad eller verksamhet. En viktig del är också att den organisatoriska ansvarsfördelningen mellan fastighetsägare, nyttjanderättshavare och eventuella entreprenörer klargörs. Systematiskt brandskyddsarbete är en form av egenkontroll. Tillsynsmyndighet för brandskyddet är kommunernas brand- och räddningsnämnd eller motsvarande.

Enligt lagen ska kommuner också upprätta ett handlingsprogram för förebyggande åtgärder och identifiering av risker. Handlingsprogrammet ska antas av kommunfullmäktige för varje

³ Den sista december 2008 upphörde Räddningsverket, Krisberedskapsmyndigheten och Styrelsen för psykologiskt försvar. Istället bildades en helt ny sammanhållen myndighet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB vars ansvar avser åtgärder före, under och efter en olycka eller en kris.

ny mandatperiod. Stockholms stad har antagit ett sådant handlingsprogram för innevarande mandatperiod.

För de byggnader eller anläggningar där konsekvenserna av en brand kan bli särskilt stora ska det dessutom upprättas en så kallad skriftlig redogörelse för brandskyddet. Verksamhet för barn och ungdomar enligt skollagen omfattas av detta vilket innebär att förskolor ska upprätta en skriftlig redogörelse.

Livsmedelslagstiftning - egenkontroll

Sedan år 2006 gäller fyra nya EU-förordningar⁴, två om hygien som riktar sig till verksamhetsutövare och två om kontroll som riktar sig till kontrollmyndigheterna. EU:s förordningar har som syfte att säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa och konsumenternas intressen när det gäller livsmedel. Den svenska livsmedelslagen (SFS 2006:804) kompletterar EU-förordningarna inom livsmedelsområdet. Förskolor omfattas av livsmedelslagstiftningen och stadens stadsdelsnämnder är därmed ansvariga för att kraven i lagstiftningen uppfylls. Ansvar kan delegeras. Den som har livsmedelshantering ansvarar för att regelverkets krav på säkerhet, spårbarhet och redlighet uppfylls. Det ska finnas rutiner för detta och kunskap hos personalen. Varje verksamhet som har livsmedelshantering ska ha ett system för egenkontroll som är godkänt av tillsynsmyndigheten som i detta fall är miljö- och hälsoskyddsnämnden. Tillsynen sköts också av miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Lagen om registerkontroll

Enligt lagen om registerkontroll (senast ändrad SFS 2008:53) ska personer som blir erbjudna anställning inom förskoleverksamhet, grundskola och skolbarnsomsorg visa ett utdrag ur Rikspolisstyrelsens belastningsregister innan de får anställning. Syftet med registerkontrollen är att stärka barns och ungas skydd mot sexuella och andra grova brott. Från den 1 april 2008 utvidgas registerkontrollen till att gälla även andra personer som arbetar i de berörda verksamheterna som t.ex. vikarier, köks- och städpersonal från entreprenadföretag m.fl. grupper.

Arbetsmiljölagen

En lag som har indirekt koppling till barnsäkerhet är arbetsmiljölagen (SFS 1977:1160). Lagen gäller dock enbart personalen inom förskolan. Förskolebarnen omfattas inte av lagen men däremot barnen och ungdomarna i grund- och gymnasieskolan. Det är en brist som bland annat Barnsäkerhetsdelegationen påtalade i sitt slutbetänkande år 2003⁵ och är en fråga som Barnombudsmannen fortfarande driver. Ett systematiskt arbetsmiljöarbete är också en slags egenkontroll och förskolor gör skyddsronder utifrån arbetsmiljölagen, ibland samtidigt som barnskyddsronder som har med barnsäkerheten att göra.

⁴ EU-förordningarna nr 852/2004, 853/2004, 854/2004 och 882/2004

⁵ Från barnolycksfall till barns rätt till säkerhet och utveckling, SOU 2003:127, Barnsäkerhetsdelegationens slutbetänkande.

Planer, handböcker och checklistor m.m.

Förutom ovanstående lagstiftning ger bland annat Boverket, Livsmedelsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap⁶, Skolverket och Socialstyrelsen ut föreskrifter, handböcker och allmänna råd som rör barnsäkerhet. Härutöver finns det nationella planer och policydokument som nationell handlingsplan för barns miljörelaterade hälsa samt checklistor som t.ex. Astma- och allergiförbundets checklista för allergirom i förskolan.

⁶ Tidigare Statens räddningsverk.

Bilaga 4: Sammanställning över myndigheter och organisationer som arbetar med barnsäkerhet på nationell och lokal nivå

Område/Nivå	Myndighet, organisation m.fl.
Internationell/EU-nivå	FN WHO – modellen "Säker och trygg kommun" EU
Nationell nivå	Arbetskyddsstyrelsen Arbetsmiljöverket (tillsynsmyndighet för arbetsmiljölagen) Astma- och allergiförbundet Banverket Barnombudsmannen Boverket Elsäkerhetsverket Kemikalieinspektionen Konsumentverket (tillsynsmyndighet för produktsäkerhetslagen) Livsmedelsverket Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB ¹ Naturvårdsverket Rikspolisstyrelsen Skolinspektionen ² Skolverket SLU Movium Socialstyrelsen Statens folkhälsoinstitut Sveriges kommuner och landsting Vägverket
Regional nivå	Länsstyrelsen
Lokal nivå (Stockholm)	Kommunstyrelsen Miljö- och hälsoskyddsnämnden Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB Stadsbyggnadsnämnden Stadsdelsnämnderna (i Stockholm) Storstockholms brandförsvär ³ S:t Erik Försäkring AB Trafik- och renhållningsnämnden Utbildningsnämnden

¹ Den sista december 2008 upphörde Räddningsverket, Krisberedskapsmyndigheten och Styrelsen för psykologiskt försvar. Istället bildades en helt ny sammanhållen myndighet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB vars ansvar avser åtgärder före, under och efter en olycka eller en kris.

² Skolinspektionen inrättades den 1 oktober 2008 då en ny myndighetsstruktur inrättades för statens ansvar för skolfrågorna då tre nya myndigheter med tydliga och avgränsade uppgifter bildades: Skolinspektionen, Skolverket och Myndigheten för specialpedagogik.

³ Sedan den 1 januari ingår Stockholms brandförsvär i Storstockholms brandförsvär som är ett nytt gemensamt kommunalförbund för nio kommuners brandförsvär.

()

()

()

()

Bilaga 5: Målstrukturen i kommunfullmäktiges budget 2008

Enligt stadens system för ledning och styrning, ILS, ska kommunfullmäktige, nämnder och styrelser arbeta enligt budgetens målstruktur på olika nivåer med mål, indikatorer, aktiviteter och åtaganden.

Nedanstående tabell illustrerar hur fullmäktiges mål om *trygghet* har brutits ner på nämnd och enhetsnivå då det gäller ett strukturerat och systematiskt arbete med barnsäkerhet inom förskolan.

Nivå	Mål
Vision 2030	"Demokratiskt och tryggt"
Kommunfullmäktiges inriktningsmål	"Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras"
Kommunfullmäktiges verksamhetsmål	"Stockholms förskolor och skolor ska ge alla ökad kunskap och utveckling i en trygg miljö"
	Indikator saknas Aktivitet saknas
Stadsdelsnämnderna Kungsholmen, Spånga-Tensta och Älvsjö	Kungsholmens nämndmål: "förskolan ska vara rolig, trygg och stimulerande". Indikator är att andelen föräldrar som upplever sina barn som trygga, glada och stimulerade ska öka. Aktivitet saknas Mål, indikator och aktivitet saknas för Spånga-Tensta och Älvsjö stadsdelsnämnder.
Förskoleenheter inom Kungsholmen, Spånga-Tensta och Älvsjö stadsdelsnämnder	Förskolan Solbacken, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd har som enhetsmål: "Arbeta för att göra förskolans inne- och utemiljö trygg och säker för barnen och försöka minimera riskerna för allvarliga olyckor." Åtaganden saknas Övriga förskoleenheter inom de tre granskade stadsdelsnämnderna saknar mål och åtaganden för barnsäkerhetsarbetet

Bilaga 6: Sammanställning av intervjuer med verksamhetsområdescheferna på de granskade stadsdelsnämnderna

Fråga	Kungsholmen	Spånga-Tensta	Älvsjö
Känner ni till stadens nya säkerhetspolicy?	Ja	Ja	Ja
Har ni fått information och utbildning om stadens nya säkerhetspolicy på förvaltningen? Har säkerhetspolycyn kommunicerats ut på enheterna så att alla medarbetare känner till den? Hur, när och av vem/vilka?	Ja Nej	Nej Nej	Nej Nej
Finns en särskild säkerhetssamordnare på stadsdelsförvaltningen?	Ja	Rekrytering pågick till tjänsten vid intervju tillfället	Ja
Har stadsdelsnämnden en handlingsplan som beskriver vem/vilka som ansvarar för barnsäkerhet såväl övergripande som i den dagliga verksamheten?	Nej	Nej	Delvis Enhetschefens ansvar är tydligt Nämndens, stadsdelsdirektörens och verksamhetsområdeschefens ansvar anges ej säkerhetssamordnarens ansvar anges ej
Finns det utarbetat stöd och vägledning för genomförande av barnskyddsround?	Ja Checklista för barnskyddsround	Delvis Arbetsmiljöverkets underlag för skyddsround	Ja Checklista för barnskyddsround

Fråga	Kungsholmen	Spånga-Tensta	Ålvsjö
Finns skriftliga rutiner utarbetade för tillbudsrapportering?	Nej Samordning av inrapporteringen sker centralt under VO-chefen på SDF	Nej En av enhetscheferna ansvarar för att samordna inrapporteringen	Ja
Följer stadsdelsförvaltningen upp att det bedrivs ett systematiskt barnsäkerhetsarbete ute på förskoleenheterna?	Ja Förvaltningsledningen är ute en gång per år och går igenom hela verksamheten. VO-chef får ingen information om inget speciellt finns att rapportera från barnskyddsgrupperna	Ja Följs upp vid förvaltningsledningens besök 2 ggr/år	Ja Protokoll från barnskyddsgrupper och tillbudsrapporter skickas till VO-chef
Sker rapportering till stadsdelsnämnden?	Nej Olyckor och tillbud ska rapporteras i budgetuppföljningen framöver	Ja, regelbundet	Nej Diskussion pågår hur dialogen med nämnden ska säkerställas och vad som ska kommuniceras
Skulle ni vara intresserade/hjälpta av ett gemensamt centralt "paket" med styrdokument, rutiner och checklistor som ni kan använda på stadsdelen och ute på förskolorna?	Ja	Ja Det skulle underlätta enormt resursmässigt. Gemensamma rutiner för hela staden är bra. Det behövs en bättre systematik och tydlighet i barnsäkerhetsfrågorna	Tveksamt då Ålvsjö nyligen arbetat fram ett underlag för barnsäkerhetsarbetet som enheterna ska använda

Bilaga 7: Sammanställning av intervjuer med enhetschefer m.fl. på de granskade förskoleenheterna

	Kungsholmen	Kungsholmen	Spånga-Tensta	Spånga-Tensta	Älvsjö	Älvsjö
	Inedal	Vita villan	Solbacken	Solhemssången	Skogslåntan	Äppelången
Har förskolan en lokal handlingsplan som beskriver vem/vilka som ansvarar för barnsäkerheten såväl övergripande som i den dagliga verksamheten?	Nej	Nej	Nej Separat för brand finns	Nej Den handlingsplan som är framtagen innehåller enbart rutiner för olika risksituationer inget om ansvarsfördelningen	Ja En lokal barnsäkerhetsplan förutom den centrala för SDF	Ja Den centrala för hela SDF
Involveras personalen i säkerhetsarbetet?	Ja Dagligen APT-möten	Ja Dagligen APT-möten Skyddsron	Ja Dagligen APT-möten	Ja Dagligen APT-möten	Ja Dagligen APT-möten Lokala arbetsgrupper Nya rutiner för utomhusvistelse	Ja APT-möten Dagligen Genomförd barnskyddsron
Involveras barnen i säkerhetsarbetet?	Ja Mer praktiskt inför utflykter och i den dagliga leken	Ja Vid "brandövning" med barnen och inför utflykter	Ja Årlig brandövning och inför utflykter mm.	Ja Dagligen Utflykter	Ja Om det händer något och i det dagliga arbetet/leken	Ja Dagligen Om det händer något Barnråd
Involveras föräldrarna i säkerhetsarbetet?	Ja Föräldramöten Kurser för föräldrar i brand- och hjärtlungräddning	Ja Föräldraråden Påminner om grunden	Ja Dagligen angående grunden Trafikmiljön	Ja Information om utrymningsplan- och vägar, barnsäkerhetsrutiner, grunden	Ja På föräldraråd, informationsmöten Påminner om grunden	Ja Föräldraråd Föräldramöten Påminner om grunden

	Kungsholmen Inedal	Kungsholmen Vita villan	Spånga-Tensta Solbacken	Spånga-Tensta Solhemsängen	Älvsjö Skogsglädan	Älvsjö Appelängen
Finns skriftliga rutiner/checklista för egenkontroll inom följande områden:						
- brandskydd?	Delvis*	Delvis*	Ja	Delvis*	Delvis*	Delvis*
- utomhusmiljön?	Ja, central för SDF	Ja, central för SDF	Nej	Delvis (checklista)***	Ja	Ja
- inomhusmiljön?	Ja, central för SDF	Ja, central för SDF	Nej	Delvis***	Ja	Ja
- lekredskap?	Ja, central för SDF	Ja, central för SDF	Nej	Delvis***	Ja	Ja
- livsmedelskontroll?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	?
- allergier	Ja**	Ja**	Ja**	Ja**	Nej	Nej
Gör förskolan systematiska brandskyddsronder?	Delvis 1 g/termin	Ja 1 g/mån	Ja 3 ggr/år	Delvis skyddsronder 1 g/år	Delvis 1 g/år	Delvis 1 g/år
Genomförs brandövningar: - med personalen?	Ja	Delvis	Ja	Nej	Ja i samband med utbildningen	Nej
- med barnen?	Nej	Delvis	Ja	Nej	Nej	Nej
Gör förskolan systematiska barnskyddsronder?	Ja	Ja	Ja	Ja Skyddsronder	Ja	Ja
Finns rutiner för att rapportera skador och tillbud?	Ja Blankett	Ja Blankett	Ja Blankett	Ja Blankett	Ja Blankett	Ja Blankett

* Brand- och räddningsnämndens blå pärm för det systematiska brandskyddsarbetet

** Astma- och allergiförbundets checklista för egenkontroll av inomhusmiljön

*** Prevents checklista för skyddsronder

	Kungsholmen Inedal	Kungsholmen Vita villan	Spånga-Tensta Solbacken	Spånga-Tensta Solhemsängen	Älvsjö Skogsläntan	Älvsjö Äppelängen
Finns skriftliga rutiner för olika risksituationer samt för hur personalen ska agera då en olycka eller ett tillbud inträffar:						
- Hämtning och lämning av barn?	Nej	Ja	Nej Enbart blankett för föräldrar att fylla i	Ja	Ja	Ja
- Barn som inte blir hämtade?	Ej svar?	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja
- Borttappade barn?	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
- Rymning eller annat försvinnande?	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
- Utflykter?	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
- Utelek?	Nej	Nej	Nej	Ja?	Ja	Nej?
- Bad?	Nej Badar ej med barnen	Nej Badar ej med barnen	Nej Badar ej med barnen	Nej Enbart för vattenlek/plaskdamm	Nej Badar ej med barnen	Nej Badar ej med barnen
- Olycksfall?	Nej	Ja	Nej Lista med viktiga telefonnummer + barnpärm	Ja Flera	Ja	Ja
- Hantering av kemikalier	Nej	Nej Ska tas fram	Nej Inventering gjord	Nej	Ja	Nej Enbart för förgiftning
- Barn som utsätts för våld, övergrepp, sexuella övergrepp eller vanvård utanför förskolan?	Centrala rutiner från SDF + anmälningsplikt	Ja	Centrala rutiner från SDF + anmälningsplikt	Nej anmälningsplikt	Ja Anmälningsplikten	Ja Anmälningsplikten

	Kungsholmen	Kungsholmen	Spånga-Tensta	Spånga-Tensta	Älvsjö	Älvsjö
	Inedal	Vita villan	Solbacken	Solhemsången	Skogsglädjan	Äppelängen
- Vid dödsfall eller allvarlig sjukdom av barn, förälder, personal?	Nej	Ej svar?	Nej Förteckning finns över personer att kontakta	Nej	Nej Ska ingå i en central katastrof- och krisplan - arbetas fram under hösten	Nej
- Allvarlig händelse som katastrof, kris, bombhot eller kidnappning?	Central kris- och katastrofplan för SDF	Central kris- och katastrofplan för SDF	Central kris- och katastrofplan för SDF	Central kris- och katastrofplan för SDF	Nej Ska ingå i en central katastrof- och krisplan som ska arbetas fram under hösten	Nej Ska ingå i en central katastrof- och krisplan som ska arbetas fram under hösten
- Finns krispärm?, - krislåda?	Nej Nej	Nej Nej	Nej Nej	Nej Nej	Nej Nej	Nej Nej
Genomförs utbildning inom barnsäkerhetsområdet:						
- Brandutbildning?	Ja	Ja	Ja	Ska göras igen	Ja	Ja
- Första hjälpen?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
- Hjärtlunggräddning?	Ja	Ja	Nej?	Ja	Ja	Ja
- Hitta vilse?	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja
- Annan utbildning?	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja

	Kungsholmen Inedal	Kungsholmen Vita villan	Spånga-Tensta Solbacken	Spånga-Tensta Solhemsängen	Älvsjö Skogsglädjan	Älvsjö Äppelängen
Har enheten haft inspektion eller tillsyn från andra förvaltningar och/eller myndigheter:						
- Brand- och räddningsförvaltningen	Nej	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej
Miljö- och hälsoskydds-förvaltningen?	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
- Miljöbalk	Nej	Ja 2008	Nej	Nej	Ja 2008	Ja 2008
- Livsmedel						
- Förskoinspektörerna?	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej (i oktober 2008)	Nej
- Arbetsmiljöverket?	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej
- Skolverket?	Ja	Ja	Nej	Ja	Delvis	Ja I samband med anmälan
Görs registerkontroll av nyanställd personal?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Skulle ni vara intresserade/hjälpta av ett gemensamt centralt "paket" för hela staden med styrdokument och checklistor mm som ni kan använda på enheten	Ja Det skulle vara bra för vikarier som ambulerar runt om det är samma rutiner m.m. överallt i staden	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja